DRAUGAS

2ND CLASS MAIL
December 5, 1995

THE LITHUANIAN WORLD – WIDE DAILY

UŽSIENIO LIETUVIŲ DIENRAŠTIS
4545 WEST 63rd STREET • CHICAGO, ILLINOIS 60629
TELEFONAS (312) 585-9500
TELEFAKSAS (312) 585-8284

Vol. LXXXVI Kaina 50 c. ANTRADIENIS – TUESDAY, GRUODIS – DECEMBER 5, 1995 Nr. 235

Dar vienas sutrikimas Ignalinos elektrinėje

Vilnius, gruodžio 1 d. (AGEP) — Ketvirtadienį Ignalinos Atominėje Elektrinėje įvyko sutrikimas, kurį specialistai vertina kaip vieną reikšmingiausių per ketverius pastaruosius metus, nors nebuvo jokios grėsmės, kad sutriktų pačios elektrinės darbas. Nepakito ir radiacinė aplinka prie elektrinės.

Ignalinos Atominės Elektrinės vadovybė preliminariai sutrikimą vertina vienu tašku pagal tarptautinę branduolinių sutrikimų skalę, vadinamą INES, tačiau Lietuvos Valstybinė Atominės Energetikos Saugos Inspekcija (VATESI) linkusi incidentą vertinti kaip daug rimtesnį, prilygstantį dviem INES taškams.

Nuo 1991 m. gegužės iki šiol Ignalinos Atominėje Elektrinėje buvo įvykę nemažai įvairių sutrikimų, tačiau nė vienas jų nebuvo vertinamas net vienu INES tašku, pasakė VATESI viršininkas dr. Povilas Vaišnys, kalbėdamasis su korespondentu.

Ignalinos Atominės Elektrinės administracija penktadienį pranešė, kad ketvirtadienį, tikrindamas antrojo bloko reaktoriaus daviklius, inžinierius gavo 5 berų išorinio apšvitinimo dozę. Tai yra tarptautinė metinė leistina apšvitinimo dozė, kuri nesukelia pasekmių sveikatai.

Pasak pranešimo, preliminariais duomenimis, inžinierius buvo apšvitintas dėl to, kad pažeidė darbų saugumo procedūras. Jam bus daromi dar papildomi medicininiai tyrimai.

Povilo Vaišnio žiniomis, sutrikimas įvyko, kai elektrinėje buvo atliekami reglamente numatyti neutronų srauto daviklių kalibravimo darbai. Per juos specialus daviklis įleidžiamas į aktyviąją reaktoriaus zoną ir matuojamas neutronų srauto pasiskirstymas.

Iš valdymo pulto, kuriame įtaisyti specialūs ekranai, daviklis į reaktorių tai nuleidžiamas, tai iškeliamas, ir jis tampa radioaktyvus. Centrinėje salėje virš reaktoriaus tuo metu niekas negali būti. Vaišnio žiniomis, šiems darbams sutrikus, į centrinę salę įėjo branduolinės saugos skyriaus inžinierius V. R. ir „atliko darbą, kuris nebuvo numatytas reglamentu".

„Tokia sudėtinga technologija kaip reaktorius Ignalinos Atominėje Elektrinėje susiduria su labai primityvia technologija atliekant vienus ar kitus darbus", pažymėjo P. Vaišnys.

Inžinierius į salę įėjo, kadangi daviklis nelindo į reaktoriaus angą. Pasak Vaišnio, susidarius tokiai situacijai, darbai turėjo būti nedelsiant nutraukti.

Kol kas neaišku, kieno sprendimu inžinierius priėjo prie atidengtos reaktoriaus angos, tačiau P. Vaišnys mano, kad taip pasielgti nutarė pats inžinierius.

Kol kas neaišku, kiek inžinierius V. R. buvo apšvitinęs iki to įvykio. Vaišnys spėja, kad įprastinėmis aplinkybėmis šis dydis nesiekė 1 bero. Manoma, kad apšvitinęs inžinierius iki metų pabaigos turės būti nušalintas nuo darbo.

Paskutinis didelis panašus incidentas Ignalinos Atominėje Elektrinėje (IAE) įvyko 1991 m. gegužės 4 dieną. Tada dirbant su kuro kasečių imitatoriais, per klaidą buvo ištraukta tikra kasetė. Pasak IAE saugumo technikos skyriaus viršininko Viktoro Fiodorovo, buvo apšvitinti trys specialistai, o vieno jų apšvitinimo dozė siekė net 13.7 bero.

Lapkričio 21-23 dienomis Lietuvos prezidentas Algirdas Brazauskas su dukra Audrone Usoniene (dešinėje) ir 20 asmenų delegacija su oficialiu vizitu viešėjo Švedijoje karaliaus Carl XVI Gustaf ir karalienės Silvijos (kairėje) kvietimu. Prezidento susitikime su Švedijos ministru pirmininku daugiausia buvo teiraujamasi apie Lietuvos santykius su kaimynais. Prezidentas nenumato problemų, nei su Latvija, nei su Lenkija, o dėl komunistų Rusijoje, sakė jog reikėtų išnagrinėti kas ji iš tikro yra. Eltos nuotr. „Lietuvos ryte"

Baltijos šalių teisėsaugininkų konferencija Vilniuje

Vilnius, gruodžio 1 d. (AGEP) — Baltijos šalių vidaus reikalų ministerijų ir policijos vadovai pareiškė esą susirūpinę dėl išplitusio nusikalstamumo, šalims pereinant iš totalitarizmo į demokratiją.

Ketvirtadienį vakare Vilniuje vyko tarptautinė konferencija „Baltijos šalių vidaus saugumas" apie padėtį kiekvienoje šalyje bei Baltijos šalių bendradarbiavimą, kovojant su nusikalstamumu. Konferencijoje kalbėjo Latvijos policijos departamento vadovas Aldis Lieljuksis, Estijos nacionalinės policijos generalinio direktoriaus pavaduotojas Priit Mannik ir Lietuvos vidaus reikalų ministras Romasis Vaitekūnas.

Latvijos policijos šefas atkreipė dėmesį, kad Baltijos šalyse veikiančių organizuotų nusikaltėlių tikslu tampa valdžios siekimas. Pasak jo, ši tendencija ryški Latvijoje. Departamento vadovas ragino siekti glaudesnio Baltijos šalių teisėsauginininkų bendradarbiavimo. Jis mano, kad Lietuvos ir Latvijos santykiai šioje srityje neblogi, tačiau ryšiai su Estija napakankami.

Estijos nacionalinės policijos generalinio direktoriaus pavaduotojas Priit Mannik sakė, kad greta Estijoje įprastų čečėnų ir rusų nusikalstamų grupuočių pastaruoju metu sustiprėjo latvių nusikaltėliai, užsiimantys reketu bei automobilių vagystėmis. Jis sakė, kad Estijos ir Lietuvos nusikaltėliai bendradarbiauja, pervežant vogtus automobilius bei gabenant narkotikus iš Lenkijos per Baltijos šalis tolyn į Rytus.

Pastebėjęs, kad Baltijos šalių teisėsauginininkai prasčiau techniškai aprūpinti nei nusikaltėliai, Priit Mannik pabrėžė, kad būtina sudaryti bendrą Baltijos policijos pajėgų veiksmų ir priemonių planą.

Lietuvos vidaus reikalų ministras Romasis Vaitekūnas numato, kad kitąmet gali smarkiai išaugti nusikalstamumas Lietuvoje, įtakotas šiemet priimto pabėgėlių įstatymo. Tačiau didžiausią nerimą Lietuvoje kelia nusikalstamos grupuotės. Ministro žiniomis, jų Lietuvoje yra apie šimtą (Latvijos ir Estijos policijos vadovų teigimu, jų šalyse tokių grupuočių yra 10-15), kurios jungia maždaug 1,200 narių. Septyniasdešimt keturios stipriausios grupės yra susitelkusios septyniuose didžiausiuose Lietuvos miestuose.

Romasis Vaitekūnas pabrėžė susirūpinimą, kad naftos terminalo Būtingėje statyba, orimulsijos gabenimas į Lietuvą gali sudaryti palankias sąlygas narkotikų tranzitui, todėl Lietuva ypač suinteresuota teisėsauginininkų tarptautiniu bendradarbiavimu.

Tačiau Lietuvos vidaus reikalų ministras sakė mažai tesiejąs vilčių su Europos Sąjungos tarptautine policija, vadinama Europol, nes, pasak jo, tikrosios Europos Sąjungos narės nelabai noriai įsileidžia asocijuotųjų narių teisėsauginininkus.

Tarptautinė konferencija „Baltijos šalių vidaus saugumas", kurią surengė Vokietijos Hans Seidel Fondas, baigsis penktadienį.

Vokietija ragina Lietuvą greičiau paduoti prašymus į Europos Sąjungą

Vilnius, gruodžio 1 d. (AGEP) — Praėjusią savaitę Vokietijoje apsilankiusi Lietuvos parlamentarų grupė ragina greičiau pateikti oficialų Lietuvos pareiškimą stoti į Europos Sąjungą. Penktadienį spaudos konferencijoje buvo pažymėta, kad Vokietijos parlamento — Bundestago — kvietimu viešėję trys LDDP, du konservatoriai ir vienas krikščionių demokratų frakcijos nariai buvo vieningi, aiškindami susitikimuose Lietuvos poziciją dėl integracijos į Europos Sąjungą ir NATO plėtimo.

LDDP frakcijos seniūnas Gediminas Kirkilas sakė, kad Vokietija greitai ketina ratifikuoti Lietuvos asocijuotos narystės sutartį su Europos Sąjunga.

Konservatorių partijos valdybos pirmininkas Gediminas Vagnorius susitikime su Bundestago pirmininke Rita Susmuth siūlė, kad politinį sprendimą dėl asocijuotų valstybių priėmimo tikrosiomis organizacijos narėmis Europos Sąjunga padarytų anksčiau, dar prieš prasidedant konkrečioms derybom ir ragino neatskirti Baltijos šalių nuo Vyšegrado valstybių.

Rita Susmuth sakė, kad Vyšegrado valstybių minėjimas pirmoje vietoje nereiškia, jog stojant į Europos Sąjungą joms iš anksto numatyta teikti kokią nors pirmenybę.

Gediminas Kirkilas taip pat pažymėjo, kad Lietuvos Seimui būtina greičiau bent pradėti Konstitucijos 47 straipsnio papildymo priėmimą. Pasak jo, pataisą rengiančiai visų parlamento frakcijų atstovų grupei jau pavyko pasiekti sutarimą dėl šio straipsnio, kuris kol kas draudžia užsieniečiams įsigyti žemę Lietuvoje.

G. Vagnorius žurnalistams pažymėjo, kad Lietuvos Seimui taip pat buvo raginama greičiau ratifikuoti Asociacijos sutartį. Jo nuomone, Seimas galėtų tai padaryti sausio mėnesį.

Kalbėdamas apie ekonominius ryšius su Vokietija, kuri yra viena pagrindinių Lietuvos partnerių Europos Sąjungoje, G. Kirkilas konstatavo nepakankamas Lietuvos ambasados, įvairių žinybų pastangas. Be to, sakė LDDP frakcijos seniūnas, Lietuva pralaimi „informacijos varžybas Latvijai ir Estijai". Vokietijos verslininkai kritikuoja Lietuvos investicijų įstatymą bei mokesčių sistemą.

Lietuvos parlamentarų vizitą aptemdė incidentas Lietuvos pasienyje su Lenkija, kai Lietuvos muitininkai sustabdė sunkvežimius, gabenusius Vokietijos labdarą Latvijos Policijos Akademijai. Šiuo metu, sakė G. Kirkilas, vienas Lietuvos muitininkas atleistas iš pareigų, dar keli nubausti.

Tačiau LDDP frakcijos vadovas pastebėjo, kad muitinė, gindama „mumduro garbę", vengia kelti bylą. G. Kirkilas pabrėžė padarysiąs viską, kas jo galioje, kad jei bylos neiškels muitinė, dėl kai kurių muitininkų veiksmų bylą iškeltų Generalinė prokuratūra.

Tokie atsitikimai bei nelegalūs migrantai tėra vienintelės kliūtys sutarties dėl bevizio važiavimo pasirašymui su Vokietija. Kitų argumentų tokiai sutarčiai pasirašyti Vokietija neturi, tačiau ją taip pat sulaiko bevizio režimo su Lenkija ir Čekija patirtis, kai dėl to padidėjo nusikalstamumas.

Elektrėnuose bus leidžiama deginti orimulsiją tik pastačius filtrus

Vilnius, lapkričio 29 d. (AGEP) — Bendrovė „Lietuvos energija" pasirašė sutartį su konkursą laimėjusiu bendrovės ABB Danijos padaliniu dėl elektrostatinio filtro įrengimo.

Filtras, kuris sulaikys kietųjų dalelių išmetimą į aplinką, deginant orimulsiją, bus įrengtas antrajam Elektrėnų elektrinės bloke, o jį sumontuoti ketinama iki kitų metų spalio 1 dienos. Dalį filtro įrangos montuos Lietuvos, dalį — Danijos specialistai.

„Lietuvos energijos" tarptautinių ryšių skyriaus viršininkas Artūras Dainius BNS korespondentui sakė, jog lapkričio 24 d. pasirašytos sutarties vertė yra 8.1 milijonų Danijos kronų (1.46 milijonų dolerių). Iš šios sumos 15% padengs Lietuva, likusi dalis bus paimta iš lengvatinės Danijos vyriausybės paskolos.

Tarptautiniame konkurse pirkti ir įrengti elektrostatinius filtrus dalyvavo nemažai Vakarų bendrovių, iš jų deryboms buvo pasirinktos trys.

Orimulsijos deginimo eksperimentas Elektrėnų šiluminėje elektrinėje vyko šių metų rugpjūčio-spalio mėnesiais. Iš viso naujojo kuro buvo sudeginta 25,500 tonų. Eksperimentas parodė, jog vietoj mazuto deginant orimulsiją, į aplinką išmetama tris kartus daugiau vanadžio ir 30% daugiau sieros.

Tačiau, pasak ekspertų, pastačius elektrostatinį filtrą, 99% vanadžio bus sugaunama, o norint sumažinti sieros junginių išmetimą, jo nuomone, reikėtų orimulsiją maišyti su dujomis ir taip pasiekti mažesnę jos koncentraciją.

Liepos pabaigoje Lietuva pirmą kartą pirko orimulsijos iš Venezuelos bendrovės „Bitor" padalinio Londone „Bitor Europe Ltd.", su kuriuo pasirašyta sutartis dėl šio kuro pirkimo iki 2012 metų. Pagal sutartį kitąmet į Lietuvą bus atgabenta iki 60,000 tonų, 1997 m. iki 150,000 tonų, o nuo 2000 iki 2012 metų kasmet — iki 550,000 tonų šio kuro.

Pagal investicinį saugumą Lietuva užima 90-tą vietą

Vilnius, lapkričio 27 d. (AGEP) — Iš daugiau kaip 100 pasaulio šalių Lietuva pagal investicinį saugumą užima 90-tą vietą, rašo įtakingas ekonomikos žurnalas „Institutional Investor".

Sparčiausiai Rytų Europoje reformas vykdo Čekija. Ji užima 30-tą vietą; 100 taškų sistemoje ji surinko 58.4. Estija užima 79-tą vietą. Iš Rytų Europos valstybių Estiją pralenkė Slovėnija, Vengrija, Lenkija, Slovakija ir Rumunija. Latvija per pastaruosius pusmetį pakilo per dvi vietas ir užima 89-tą vietą, todėl taip pat lenkia Lietuvą. Lietuva nuo kovo iki rugsėjo mėnesio pakilo per penkias vietas. Rusija užima 90-tą vietą, ir per pusmetį nusileido per dvi vietas.

Iš buvusių socialistinių šalių mažiausiai patikima investavimui yra Jugoslavija, kuri užima 132-tą vietą. Žurnalas „Institutional Investor" dukart per metus apklausia garsiausių pasaulio bankų vadovus, kad sužinotų nuomonę apie galimą investicijų riziką 135 šalyse. Iš jų atsakymų galima spręsti apie investuotojų požiūrį į įvairias šalis.

IBM laimėjo Švietimo ministerijos kontraktą

Vilnius, lapkričio 28 d. (AGEP) — IBM firma laimėjo kontraktą iš Lietuvos Švietimo ir mokslo ministerijos įtaisyti kompiuterius maždaug ketvirtadalyje Lietuvos mokyklų. Tai 7 milijonų dolerių vertės projektas, pagal kurį IBM įdiegs daugiau kaip 2,000 asmeninių ir daugiau kaip 200 PowerPC kompiuterių. Taip pat bus pateikta daug įvairios programinės įrangos.

Projekte numatyta ir specialiųjų mokyklų, tokių kaip kurtiesiems bei akliesiems, kompiuterizavimas. Joms bus pateikta IBM laboratorijose sukurta specializuota mokymo programinė įranga.

IBM atstovybės Lietuvoje vadovas Vladas Monkus antradienį surengtoje spaudos konferencijoje, skirtoje Vilniuje rengiamai parodai „Mokykla '95", sakė, jog toks projektas Europoje didžiausias.

Lietuvos Švietimo ir mokslo ministerijai paskelbus Lietuvos vidurinių, aukštesniųjų ir specialiųjų mokyklų kompiuterizavimo konkursą, IBM konkurse pateikė išbaigtą naujos kompiuterių sistemos sukūrimo planą bei priemones, pasitelkusi savo biznio partnerius Lietuvoje, jų specialistų paslaugas bei žinias, ir tai sudaro 35% projekto vertės. Be to, IBM pasiūlė patraukliias techninės bei programinės įrangos kainas bei lanksčias finansavimo sąlygas.

Pasak V. Monkaus, kompiuterinės įrangos kainos orientuotos ne į biznį, o į programinį tiekimą, todėl taikomos didelės prekybinės nuolaidos. „Šiuo projektu IBM didelių turtų Lietuvoje nesukraus", teigė Monkus, „tačiau įgys patį didžiausią kapitalą — gerą vardą". Projektas bus įgyvendinamas 1995-1996 metais.

Lietuvos mokyklos skursta

Vilnius, lapkričio 28 d. (AGEP) — Lietuvos mokyklos yra „apverktinoj būklėje", teigia Švietimo ir mokslo ministerijos sekretorius Remigijus Motūzas. Jau penkerius metus vyksta švietimo reforma, pakito mokymo turinys, švietimo įstaigų finansavimo bei mokyklų aprūpinimo įranga, inventoriumi bei mokymu priemonėmis tvarka, tačiau kol kas nieko nauja nebuvo sukurta, sakė R. Motūzas.

Pasak jo, panaikinus centralizuotą aprūpinimą, Lietuvos mokyklos artėja prie katastrofos. „Kai kuriose mokyklose mokiniams tenka sėdėti ant vienos kėdės dviem ir prie vieno stalo trim. Ką čia kalbėti apie kompiuterius, kai mokyklos net kreidos nepajėgia nusipirkti", sakė R. Motūzas.

Pasak jo, mokymo kokybė Lietuvoje neatsilieka nuo daugumos Vakarų šalių, o daugelį JAV mokyklų net pralenkia, tačiau materialinė padėtis katastrofiška.

Mokyklos, neturėdamos išsamios informacijos apie šalyje ar užsienio valstybėse gaminamus reikmenis mokykloms, dažnai bergždžiai gaišta daug laiko, o gamybininkai, smulkieji verslininkai nežino, ką galėtų mokykloms gaminti.

Europoje didžiausias skirtumas tarp turtingiausių ir skurdžiausių — Lietuvoje

Vilnius, lapkričio 27 d. (AGEP) — Tarptautinių Santykių ir Politikos Mokslų Instituto metinėje konferencijoje buvo nagrinėjama tema: „Demokratija Lietuvoje: Elitas ir masės".

Buvęs premjeras Aleksandras Abišala ironiškai pastebėjo, kad visi į konferenciją susirinkusieji neabejoja esą elito atstovai. LDDP frakcijos Seime narys Algirdas Gricius mano, kad demokratijai pavojaus nekelia tai, kad dabartinį Lietuvos politinį elitą sudaro buvusi partinė komunistinė nomenklatūra. Jo nuomone, pavojų keltų tik politinio, ekonominio ir finansinio nomenklatūros elito sąjunga.

JAV Dickinson College profesorius Vytautas Kavolis pastebėjo, kad politikos teoretikams kartais trūksta tikrovės pojūčio, o elitui stinga savikritiškumo. „Kūrybinės inteligentijos" atstovams, ypač tiems, kuriuos į pasitarimus kviečia vyriausybė, Vytautas Kavolis siūlė sąžiningai atsakyti į klausimą, ar gali vadintis elitu.

Konferencijoje buvo konstatuota, kad demokratijai pavojų kelia didžiulė socialinė diferenciacija. Statistikos departamento atstovas teigė, kad turtingiausiųjų Lietuvos žmonių pajamos yra mažiausiai 11 kartų didesnės už skurstančiųjų. Pagal šį rodiklį Lietuva pirmauja Vidurio Europoje.

Ekonominių Tyrimų Centro direktorius Eugenijus Maldeikis teigė, kad apie 40% Lietuvos rinkos priklauso „šešėlinei" ekonomijai. Jo nuomone, tai rodo, kad valdančiojo elito dalis — biurokratai — nepaiso kitų visuomenės grupių interesų.

— Atomų Mokslininkų Draugijos laikrodis iki pasaulio sunaikinimo pavarytas pora minučių pirmyn, nes Rusija dar neratifikavo branduolinių ginklų START II sutarties ir dėl Bosnijos karo.

KALENDORIUS

Gruodžio 5 d.: Sabas, Dalija, Gražutė, Geisvilė.

Gruodžio 6 d.: Šv. Mikalojus, vyskupas (IV amž.); Dausa, Tolutis. Vėtra. 1864 m. mirė Lietuvos istorikas Simanas Daukantas.

SVEIKATOS KLAUSIMAIS

VĖŽIO LIGŲ PRIEŽASTYS

DANIELIUS DEGĖSYS, M.D.

1991 metais du Johns Hopkins medicinos fakulteto profesoriai izoliavo geną, kontroliuojantį storosios žarnos gleivinės ląstelių augimą. Kai kuriais atvejais tas genas tampa defektyviu ir pradeda gaminti specifinį baltymą, kurio įtakoje žarnos kai kurios ląstelės pradeda greitai ir be tvarkos augti. Nekontroliuojamas ląstelių augimas yra vėžio pradžia. Kodėl tas genas tampa defektyviu, **sunku pasakyti, bet maisto radiacija, virusai ir kitokie karcinogenai,** matyt, daro tam įtaką.

O kas gi sukelia krūtų vėžį? Daugelis vėžio ligų ekspertų mano, kad krūtų vėžio išsivystymui yra keletas priežasčių. Kai kurie mano, kad vaikų maitinimas krūtimi mažina galimybę krūtų vėžio išsivystymui. Pavyzdžiui, Indijoje turtingesnės Parsee grupės moterys gimdo mažai vaikų ir retai **juos maitina krūtimi. Šios** grupės moterys dažnai serga krūtų vėžiu. Tuo tarpu neturtingos Hindu grupės moterys gimdo daug vaikų ir juos maitina krūtimi. Šios grupės moterys krūtų vėžiu serga rečiau. Amerikoje vaikų neturinčios moterys krūtų vėžiu serga beveik dvigubai dažniau, negu vaikus turinčios. Vienuolės krūtų vėžiu serga dažniau, negu ištekėjusios. Amerikoje krūtų vėžio naujų susirgimų kas metai būna užregistruota apie 175,000. Japonės moterys serga rečiau, bet japonės, persikėlusios į Ameriką ir prisitaikiusios prie amerikietiškos dietos, serga krūtų vėžiu dvigubai dažniau, negu Japonijoje gyvenančios. Todėl kai kurie vėžio ligų ekspertai mano, kad Amerikos riebi dieta prisideda prie krūtų vėžio išsivystymo. Manoma, kad riebalai jaudina specialius genus, kurie ir sukelia vėžį.

Ne visi pritaria šiai riebalų teorijai. Harvard School of Public Health aštuonis metus stebėjo 89.245 medicinos seseris. Ta studija nerodo, kad krūtų vėžys išsivystė dažniau pas tas moteris, kurios valgė riebesnį maistą. Pernai 1994 metais buvo surastas genas sukeliantis krūtų ir kiaušidžių vėžį. **Moterys, pas kurias toks genas** randasi 85% atveju suserga krūtų vėžiu dar prieš 65 metus amžiaus. Bet toks genas randamas ne pas visas net paveldimu krūtų vėžiu sergančias moteris, kas reiškia, kad krūtų vėžiui išsivystyti yra ir kitų priežasčių.

Daugelis vėžio ligų ekspertų mano, krūtų vėžiui išsivystyti didelę įtaką daro moteriški hormonai, kurie žadina krūtų ląstelių nekontroliuojamą augimą. Pavyzdžiui, vyriškos lyties pelei duodant moteriškus hormonus, tai pelei išsivysto krūtų vėžys. 1950 metais nėščioms moterims, apsaugoti jas nuo persileidimo, buvo duodamas moteriškas hormonas **stilbestrolis.** Po keletos metų vartojimo buvo pastebėta, kad tų moterų, kurios nėštumo metu gavo tą hormoną, jų gimusioms dukroms jauname amžiuje išsivystydavo vaginos vėžys. Nuo 1971 metų stilbestrolis buvo uždraustas tokiam tikslui vartoti.

Kai kurie mokslininkai galvoja, kad vitaminai mažina galimybę susirgti vėžiu. Darant bandymus su pelėm, buvo įrodyta, kad, įmaišius į pelių maistą karcinogeninių medžiagų, pelės suserga skrandžio vėžiu, bet pridėjus į tą maistą vitaminų C, E ir beta-caroteno, peles vėžiu susargdinti nepavyksta. Pernai rudenį Kinijoje buvo paskelbti duomenys stebėjimo, kuriame dalyvavo 30,000 vidutinio amžiaus vyrų ir moterų, gyvenančių Linxian provincijoje, kurioje skrandžio ir stemplės vėžiu sergančių proporcingai yra didžiausias skaičius pasaulyje. 30,000 žmonių buvo stebimi 5 metus. Tie, kurie ėmė vitaminą E, **beta-caroteną ir mineralą** selenium, vėžio ligom susirgo kur kas mažiau, negu tie, kurie vitaminų neėmė. Bet pernai suomių paskelbti tyrimų rezultatai parodė kitokį vaizdą. Suomijos vėžio tyrinėtojai, padedant Amerikos Vėžio institutui, apie 6 metus stebėjo 29,000 žmonių. Vieniems jie davė vitaminą E, kitiems vitaminą C ir dar kitiems beta-caroteną. Daug mokslininkų tikėjo, kad beta-carotenas apsaugo plaučius nuo vėžio vystymosi, bet tyrimai parodė, kad tie žmonės, kurie ėmė beta-caroteną susirgo plaučių vėžiu 18% daugiau negu tie, kurie to vitamino neėmė. Kodėl toks paradoksas? Analizuojant šį stebėjimą išaiškėjo, kad beta-caroteno tyrimuose dalyvavo vyrai vyresnio amžiaus, kurie daugiau negu 30 metų kasdien rūkė vieną pokelį arba daugiau cigarečių. Natūralu, kad per 30 metų jų plaučiuose susidarė pakitimai, kurių beta-carotenas negalėjo panaikinti, nes plaučiuose jau buvo prasidėjęs vėžys, kuriam išsivystyti ir užtrunka apie 35 metai.

Kyla klausimas, kas dar galėtų mažinti vėžio vystymosi galimybes? 1991 metais švedai paskelbė vieno milijono ir 100,000 gyventojų stebėjimo rezultatus. Tie gyventojai buvo stebimi 19 metų. Stebėjimas parodė, kad žmonės, kurie buvo fiziniai aktyvūs, turėjo 30% mažiau storosios žarnos vėžio ligų negu tie, kurie buvo sėslūs. Tais pat metais Harvard School of Public Health irgi paskelbė 17,000 stebėtų žmonių rezultatus. Pagal Harvard studiją, storosios žarnos rizika sumažėjo 50% tiems, kurie buvo fiziniai aktyvūs. Kodėl gi kūno mankšta mažina storosios žarnos vėžio išsivystymo galimybę? Manoma, kad fizinis aktyvumas žadina žarnų peristaltiką, todėl išmatos greičiau pasišalina iš storosios žarnos ir trumpiau erzina žarnos gleivinę. Panašūs rezultatai buvo gauti ir kitų vėžio ligų atveju. Pavyzdžiui, Harvardo epidemiologai, ištikrinę 5,398 universitetą baigusias moteris rado, kad tos, kurios buvo fiziniai aktyvios ir dalyvavo sporte kaip atletės turėjo 86% mažiau krūtų vėžio ligų, negu tos, kurios sporto nemėgo. Būti fiziniai aktyviems, pagal Harvardo studiją, nereikia siekti rekordų, užtenka energingai vaikščioti 10 mylių savaitės laikotarpyje, kad storosios žarnos vėžio rizika sumažėtų 50%. Toks fizinis aktyvumas mažina galimybę susirgti ne tik vėžiu, bet taip pat mažina galimybę susirgti ir širdies, osteoporozės, diabeto ir depresijos ligomis. Todėl būti fiziniai aktyviems būtų pravartu mums visiems.

(Pabaiga)

Prisimenant Lithuanian Mercy Lift pokylį — „Sveikatos dovana", įvykusį lapkričio 4 d. Čikagoje. Sėdi priekyje: Rimas ir Pranutė Domanskiai, stovi iš kairės: Austė Vygantienė su viešnia, dr. Mindaugas Vygantas, dr. Ona Daugirdienė, Rima ir dr. Linas Sidriai.

Tabariškių bažnyčia, statyta 1770 metais.

BAŽNYČIA LIETUVOJE IR PASAULYJE

ATIDARYTAS VIENUOLYNAS IR MALDOS NAMAI

Kaune, Nekaltai Pradėtosios Švč. Mergelės Marijos Vargdienių kongregacijos vienuolyno — Palaimintojo arkiv. Jurgio Matulaičio namų koplyčioje po pašventinimo pirmą kartą nuskambėjo giesmės „Pulkim ant kelių", „Marija, Marija", buvo aukojamos šv. Mišios.

Naujuosius maldos namus pašventino ir kartu su trylika kunigų šv. Mišias aukojo Kauno vyskupas, Lietuvos „Caritas" federacijos prezidentas Sigitas Tamkevičius. Pamokslą pasakė čikagietis jėzuitas kun. Kęstutis Trimakas. Mišių aukoje dalyvavo iš Romos atvykusi Daniela Lozoraitienė, už kurios auką vienuolyno koplyčioje a.a. Stasio Lozoraičio atminimui buvo įrengta dešimt vitražinių langų. D. Lozoraitienei buvo įteiktas simbolinis vitražų suvenyras.

Po šv. Mišių Nekaltai Pradėtosios Švč. Mergelės Marijos Vargdienių seserų kongregacijos generalė vyresnioji, Lietuvos „Caritas" federacijos generalinė sekretorė Albina Pajarskaitė padėkojo visiems, rėmusiems aukomis, prisidėjusiems prie vienuolyno statybos, interjero įrengimo. Vienuolyną su koplyčia suprojektavo architektas R. Zimkus, statybos ir montavimo darbus atliko per 2 metus akcinė bendrovė „Kauno šilas" (direktorius J. Žukas, darbų vykdytojas P. Januškevičius), statybą prižiūrėjo inžinierius J. Yla.

Koplyčios interjerą puošia tautodailininko Ipolito Užkurnio medžio skulptūros ir ant altoriaus iš medžio išdrožta Kristaus „Paskutinė vakarienė". Stiklo vitražus darė dailininkė N. Vilutytė.

Nekaltai Pradėtosios Švč. Mergelės Marijos Vargdienių seserų kongregacija yra įkurta Palaimintojo arkivyskupo Jurgio Matulaičio ir 1918 m. spalio 15 d., patvirtinta Šeinų vyskupo A. Karoso kanoniškų dekretu diecezinėmis teisėmis. Tai buvo pirmoji lietuviška vienuolija, užgimusi kartu su Lietuvos Nepriklausomybe. Po JAV ir Kanadą išsisklaidžiusios šio ordino seserys kaupė lėšas, kurios ir buvo panaudotos Palaimintojo arkivyskupo Jurgio Matulaičio namų statybai. Pastato SMD (statybos montavimo darbų) sąmatinė vertė — apie 840,000 dolerių. Įsigyti įrangą interjerui padėjo Rytų Europos bažnyčios rėmimo organizacija „Renovabis", vokiečių „Kirche ir NOT", JAV Vyskupų konferencija, Olandų šalpos organizacija „Komunikantes".

Vargdienių seserų vienuolijos, turinčios beveik šimtą seserų, namų atidaryme dalyvavo Kauno miesto vicemerė V. V. Margevičienė, savivaldybės tarybos nariai R. Kupčinskas, J. Ragauskienė, svečiai iš Vokietijos — Oldenburgo srities Maltos ordino pagalbos tarnybos prezidentas prof. K. Šmitas, „Caritas" organizacijos direktorius P. Šnaideris, Nekaltai Pradėtosios Švč. Mergelės Marijos Vargdienių seserų kongregacijos rėmėjas dr. Kriaučiūnas iš Putnamo ir kiti asmenys.

Vokiečiai vienuolyno vyresniajai Albinai Pajarskaitei įteikė pagal dviejų maltiečių riterių-johanitų iš Lagos miesto pavyzdį — skulptoriaus Liudviko Kingler išdrožtą medinį kryžių su nukryžiuotu Išganytoju. Tokie kryžiai siejami su riterio Rudolfo istorija, buvusia prie 500 metų.

Kauno Kalniečių rajonas kol kas neturi savo bažnyčios, tad Palaimintojo arkivyskupo Jurgio Matulaičio maldos namai pasitarnaus tikintiesiems. Vienuolyno koplyčioje kasdien laikomos šv. Mišios rytais, taip pat sekmadienį, vidurdienį. Jas aukoja iš Vokietijos atvykęs kapelionas K. Senkus.

Palaimintojo arkiv. Jurgio Matulaičio maldos namai bus visuomet atviri ne tik maldai, bet ir dvasingumo, doros, meilės ir gerumo pamokoms. Čia moterys su vaikais galės susiburti rankdarbių, siuvinėjimo, šeimininkavimo ir kituose būreliuose.

Pranas Abelkis

GRĄŽINS BAŽNYČIAI PRIKLAUSIUSIUS PASTATUS

Vengrijos Katalikų Bažnyčia atgaus dar vieną dalį komunistų konfiskuotų pastatų. Kaip Vengrijos Vyskupų konferencijos rudens visuotinio susirinkimo proga pareiškė valstybės sekretorius religijos reikalams Istvan Platthy, vyriausybė pritarė rugsėjo mėnesį įteiktam grąžintinų pastatų sąrašui. Šiuo žingsniu pradėtas spręsti ginčas dėl nuosavybės teisės į 170 pastatų.

Vyskupų konferencijos duomenimis, valstybinės įstaigos dar nenusprendė, kokio dydžio bus reali parama Bažnyčiai šiais metais. Jeigu valstybės skiriamos lėšos nebuvo padidintos, Bažnyčia dėl didelės infliacijos susidurs su rimtomis finansinėmis problemomis.

Kaip teigiama pareiškime, paskelbtame pasibaigus vyskupų rudens susirinkimui, vyskupai įvertino Bažnyčios šioje šalyje vystymąsi per penkerius metus, praėjusius nuo politinio lūžio. Svarbiausias laimėjimas, vyskupų nuomone, yra 1990 m. priimtas Religijos ir sąžinės laisvės įstatymas. Vyskupų konferencija stengiasi šią laisvę įgyvendinti, toliau tvirtinama pareiškime. Vėl viešai veikia vienuolijos, steigiamos katalikiškos vidurinės ir aukštosios mokyklos, leidžiama daug teologinės literatūros, vengrų kalba jau pasirodė Katalikų Bažnyčios Katekizmas.

Vyskupai daug vilčių deda į planuojamus vyskupijų sinodus. Svarbūs uždaviniai tebėra parama tikybos dėstymui bei socialinis darbas. Vyskupų nuomone, į sielovadą reikia įtraukti vis daugiau pasauliečių, nes didėjančio kunigų trūkumo sąlygomis jų bendradarbiavimas tampa būtinas.

ATGIMSTANČIAI VENGRIJOS BAŽNYČIAI TRŪKSTA KUNIGŲ

Vengrijos Vyskupų konferencijos pirmininko arkivyskupo Istvan Seregely žodžiais, nors Vengrijoje jau šešerius metus įtvirtinta religijos laisvė, Bažnyčia vis dar susiduria su dideliu kunigų trūkumu. Vengrijos Vyskupų konferencijai skirtame pranešime, kurio ištraukas paskelbė Lenkijos katalikų žinių agentūra, tvirtinama, jog kaimo vietovėse beveik 40 proc. parapijų neturi savo kunigų. Daugiau negu 75 proc. seserų ir daugiau negu 50 proc. vienuolių yra turį daugiau negu 60 metų. Be to, prognozuojama, kad šalyje veikiančių 21 vyrų ir 54 moterų vienuolinių ordinų narių skaičius iki 2000 metų sumažės 40 proc.

Arkivyskupas pastebėjo, kad, žlugus komunizmui, Bažnyčiai pavyko atkurti vienuolijas bei religinius leidinius, sukurti kariuomenės kapelionų tinklą ir katalikų švietimo sistemą, apimančią daugiau negu 100 mokyklų. Šalies vyskupų nuomone, norint sumažinti kunigų trūkumą, būtina skatinti pasauliečius aktyviau įsitraukti į šeimos gyvenimo bei bendruomenių programas.

DRAUGAS

(USPS-161000)

THE LITHUANIAN WORLD WIDE DAILY

Published daily except Sundays and Mondays, legal Holidays, the Tuesdays following Monday observance of legal Holidays as well as Dec. 26th and Jan. 2nd by the Lithuanian Catholic Press Society, 4545 W. 63rd Street, Chicago, IL 60629-5589.

Second class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices.

Subscription Rates: $95.00. Foreign countries $110.00

Postmaster: Send address changes to Draugas — 4545 W. 63rd St., Chicago, IL 60629.

Pašto išlaidas mažinant, pakvitavimai už gautas prenumeratas nesiunčiami. Ant DRAUGO prie kiekvieno skaitytojo adreso, gavus iš jo mokestį, pažymima, iki kada yra užsimokėjęs.

DRAUGO prenumerata mokama iš anksto

	metams	½ metų	3 mėn.
JAV	$95.00	$55.00	$35.00
Kanadoje ir kitur (U.S.)	$110.00	$60.00	$40.00
Tik šeštadienio laida:			
JAV	$55.00	$40.00	$30.00
Kanadoje ir kitur (U.S.)	$60.00	$45.00	$35.00
Užsakant į Lietuvą (Air cargo)	$100.00	$55.00	
Tik šeštadienio laida	$55.00		
Užsakant į užsienį oro paštu	$500.00	$250.000	
Tik šeštadienio laida	$160.00	$85.00	

Vyriausia redaktorė Danutė Bindokienė

Administratorius Pijus Stončius

Moderatorius kun. Viktoras Rimšelis, MIC

• Administracija dirba kasdien nuo 8:30 iki 4:30, šeštadieniais nedirba.

• Redakcija už skelbimų turinį neatsako. Skelbimų kainos prisiunčiamos, gavus prašymą ką nors skelbti.

• Redakcija dirba kasdien nuo 8:30-4:00; šeštadieniais nedirba.

• Redakcija straipsnius taiso savo nuožiūra. Nesunaudotų straipsnių nesaugo. Prašome siunčiant pasilikti kopiją.

DR. ŽIBUTĖ ZAPARACKAS
DR. PAUL KNEPPER
AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA
166 E. Superior, Suite 402
Valandos pagal susitarimą
Tel. — (1-312) 337-1285

LINAS A. SIDRYS, M.D.
Ophtalmologas/Akių Chirurgas
9830 S. Ridgeland Ave.
Chicago Ridge, IL 60415
708-636-6622
4149 W. 63rd St.
312-735-7709

EUGENE C. DECKER, DDS, P.C.
4647 W. 103 St., Oak Lawn, IL
Pirmas apyl su Northwestern un-to diplomu, lietuviams sutvarkys dantis už prieinamą kainą. Pacientai priimami absoliučiai punktualiai. **Susitarimui** (kalbėt angliškai) **tel. 708-422-8260**

DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ — AKIŲ LIGOS
3900 W. 95 St. Tel. (708) 422-0101
Valandos pagal susitarimą
Pirmd. 3 v. p.p.-7 v.v. antrd. 12:30-3 v.p.p.
trečd. uždaryta ketvd. 1-3 v.p.p.
penkt. ir šeštd. 9 v.r.-12 v.p.p.

6132 S. Kedzie Ave., Chicago
(312) 778-6969 arba **(312) 489-4441**
DR. K. A. JUCAS
ODOS LIGŲ SPECIALISTAS
GYDO ODOS AUGLIUS, ŽAIZDAS IR IŠSIPLETUSIAS KOJŲ VENAS
KOSMETINĖ CHIRURGIJA

DR. JOVITA KERELIS
Dantų Gydytoja
3315 W. 55th St., Chicago, IL
Tel. (312) 476-2112
9525 S. 79th Ave., Hickory Hills, IL
Tel. (708) 598-8101
Val. pagal susitarimą

Tel. kabineto ir buto: (708)652-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Ave., Cicero
Kasdien 1 iki 8 v. v.
išskyrus treč. Šešt. 12 iki 4 val. p.p.

DR. PETRAS V. KISIELIUS
INKSTŲ, PŪSLĖS IR PROSTATOS gydymas bei chirurgija
172 Schiller St., Elmhurst, IL 60126
708-941-2609
Valandos pagal susitarimą
Vakarais ir savaitgaliais **tel. 708-834-1120**

SURENDER LAL, MD
Specialybė — Vidaus ligos
7722 S. Kedzie, Chicago, IL 60652
Tel. 312-434-2123
Holy Cross Physician Center
6084 S. Archer, Chicago, IL 60638
Tel. 312-884-4155
Valandos pagal susitarimą

Kab. tel. (312) 471-3300
VIDAS J. NEMICKAS, M.D.
KARDIOLOGAS — ŠIRDIES LIGOS
7722 S. Kedzie Ave.,
Chicago, Ill. 60652

SUNG L. CHOU, M.D.
Vidaus ligos, akupunktūra
HOLY CROSS PHYSICIANS PAVILION
3 fl. South, East Suites
Lithuanian Plaza Ct.
at California Ave.
Chicago, IL 60629
(312)-471-8142
Kalbame lietuviškai

+ + + + + + + + + + +

HOLY CROSS FAMILY MEDICAL CENTER
749 W. 31st St.
Chicago, IL 60616,
(312)-225-0695

Cardiac Diagnosis, Ltd.
6132 S. Kedzie Ave.
Chicago, IL 60629
Tel. 312-436-7700
RIMGAUDAS NEMICKAS, M.D.
S. PRASAD TUMMALA, M.D.
Širdies ir Kraujagyslių Ligos
Valandos pagal susitarimą

DR. ALGIS PAULIUS
ORTOPEDINĖS LIGOS CHIRURGIJA
1185 Dundee Ave., Elgin, Ill. 60120
Tel. (708) 742-0255
Valandos pagal susitarimą

DR. L. D. PETREIKIS
DANTŲ GYDYTOJA
9055 S. Roberts Rd., Hickory Hills, IL
1 mylia į vakarus nuo Harlem Ave.
Tel. (708) 598-4055
Valandos pagal susitarimą

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PŪSLĖS IR PROSTATOS CHIRURGIJA IR GYDYMAS
6132 S. Kedzie
Val.: antr. 2-4 v. p.p. ir ketv. 2-5 v. p.p.
Šeštd. pagal susitarimą
Kabineto tel. 312-776-2880
Namų tel. 708-448-5545

EDMUNDAS VIŽINAS, M.D., S.C.
Specialybė — Vidaus ligų gydytojas
Kalbame lietuviškai
6165 S. Archer Ave. (prie Austin)
Valandos pagal susitarimą
Tel. (312) 585-7755

ARAS ŽLIOBA, M.D.
AKIŲ CHIRURGIJA
AKIŲ LIGOS
Good Samaritan Medical Center-Naperville Campus
1020 E. Ogden Ave., Suite 310,
Naperville IL 60563
Tel. 708-527-0090
Valandos pagal susitarimą

DAUGIAU DĖMESIO PIETRYČIŲ LIETUVAI

IGNAS MEDZIUKAS

Pietryčių Lietuvos žmonių likimas yra skaudus ir liūdnas. Lenkų okupacijos metais lietuviškos mokyklos labai sunkiai vertėsi, nes lenkai šovinistai persekiojo mokytojus, mokinius ir jų tėvus. Neretai už viešai tariamą lietuvišką žodį tekdavo nukentėti, net patiriant smurtą.

Pokario metais prieškarinės Lenkijos srityse, įėjusiose į Sovietų Sąjungos ribas, buvo nutrauktas, ilgus metus vykęs, gyventojų lenkinimas. Buvo steigiamos mokyklos žmonių gimtąja kalba: (šalia rusų) gudų, lietuvių, ukrainiečių. Visur, kur žmonės kalbėjo lietuviškai Sovietų Lietuvoje, buvo įkurtos ar atkurtos lietuviškos mokyklos. Jos veikė didelėje Švenčionių rajono dalyje, vakarinėje ir šiaurinėje Vilniaus rajono dalyje, Trakų rajono kaimuose ir šių rajonų miestuose. Lenkiškų mokyklų buvo likę nedaug, nes lenkai buvo išsikėlę į Lenkiją.

Atėjūnų migracija į pietryčių Lietuvą

Atsiradus erdvei, iš rytų į pietryčių Lietuvą plūdo masės emigrantų, rusų ir gudų. Kaip rašo prof. Z. Zenkevičius, pietryčių Lietuvoje apsigyveno apie 200,000 ateivių, kuriems lig tol šis kraštas buvo svetima žemė. Į Šalčininkų rajoną vien 1985-1989 m. persikėlė 3,874 žmonės. Maždaug pusė dabartinių gyventojų nėra čiagimiai. Kai kuriose vietovėse atvykėliai sudaro apie 90 procentų. Panaši gyventojų sudėtis bei kilmė yra ir Vilniaus rajone.

Atėjūnams buvo duodama pirmenybė gauti butus, tarnybas, žemės sklypus, kai vietiniai gyventojai buvo diskriminuojami ir turėjo laukti ilgoje eilėje. Atsikėlusieji iš svetur pamažu užėmė svarbiausias krašto administracijos vietas: tapo vykdomųjų komitetų darbuotojai, kolūkių pirmininkai, sovchozų direktoriai. Jie valdė vietos žmones lyg kokie kunigaikštukai. Nelietuviška vadovybė užgožė bet kokį lietuvišką pasireiškimą.

Lietuviškų mokyklų vargai

Lietuviško kultūrinio gyvenimo atokvėpis buvo trumpas, nes vėl imta uždarinėti lietuvių mokyklas, naikinti lietuviškas klases. Apie 1950 m. Kremliaus politika lenkų atžvilgiu Lietuvoje pasikeitė. Stalinistai apsvarstė, kad Vilniaus krašto atlietuvėjimas prieštarauja Sovietų Sąjungos interesams. Imta čia steigti daugiau lenkiškų mokyklų. Lietuvybės gaivinimas buvo laikomas nacionalizmu, o tai buvo lyg keiksmo žodis. Todėl griebtasi lietuviškas mokyklas, o kai kur net ir rusiškas, versti lenkiškomis. Šiame darbe pasireiškė lenkai, dažnai buvę dvarininkai, prisiplakę prie LK partijos. Buvo uždarytos 367 lietuviškos mokyklos. Suktai apgaulingai lenkintojų sugalvota, kad Lenkijos okupacijoje gyventojai jau pramokę pakankamai lenkų kalbos, todėl lietuviškos mokyklos nereikalingos — visi gali mokytis lenkiškose. Lietuviškos mokyklos uždarinėtos net tokiose vietovėse, kurios veikė lenkų okupacijos metais. Gudams nebuvo įsteigta nė viena mokykla, nes jie buvo laikomi lenkais, todėl jų vaikai turėjo pasirinkimą: lankyti lenkiškas arba rusiškas mokyklas.

Kokį sunkų kelią lietuvių mokyklos turėjo nueiti Vilnijoj, rodo Žagarės kaimo pavyzdys. 1950 m. prieš gyventojų valią šiame kaime veikusi lietuviška mokykla buvo uždaryta ir jos vietoje įsteigta lenkiška. Kaimo gyventojai, mokinių tėvai, ne sykį kreipėsi į rajono švietimo skyrių ir švietimo ministeriją. 1957 m. buvo sudarytas lietuvių gyventojų sąrašas, bet jis buvo kažkur (greičiausia sąmoningai) pražudytas, o rajono švietimo skyriuje atsirado suklastotas, kuriame neva dauguma tėvų pasisakė už lenkišką mokyklą. Esant aiškiai abejonei, švietimo skyrius nusiuntė komisiją ištirti reikalą vietoje. Visiems tėvams (gal išskyrus du) reikalaujant, buvo grąžinta lietuviška mokykla. Deja, mažinant pradinių mokyklų tinklą, ji vėl panaikinta. Vilniaus rajone buvo palikta tik viena Marijampolio kaimo mokykla, bet ir ją mėgino uždaryti.

„Stalino dovana lenkams"

Šalčininkų rajono vakarinėje dalyje paliktos tik dvi pradžios mokyklos: Meištūnų ir Gelūnų. Dieveniškio srityje, kur 1939 m. gyventojai buvo daugiausia lietuviai, palikta tik Paškonių lietuviška septynmetė ir kelios pradžios mokyklos. Daug lietuviškų mokyklų paversta lenkiškomis Švenčionių ir Trakų rajonuose.

Naujoje Vilnioje įsteigtas lenkiškas pedagoginis institutas. Vilniaus pedagoginis institutas per 40 metų parengė 1,000 lenkiškoms mokykloms mokytojų; jie buvo dažniausiai nuteikti prieš lietuvius, nes mažiausias lietuvybės pasireiškimas buvo laikomas „nacionalizmu".

Tik didelių pastangų dėka, kai kur pavyko susigrąžinti uždarytas mokyklas, kai kuriose vietovėse nors lietuviškas klases. Tačiau daugumas paverstų lenkiškomis mokyklų liko iki šių dienų. Tokiu būdu Šalčininkų rajono mokyklos, o su jomis ir lietuviai, buvo prarastos. Įbauginti žmonės bijojo teroro, ištrėmimų, dargi prisimindami „Armiją Krajovą", susitaikė su likimu. Lenkų vadai visą tą lietuvybės naikinimo laikotarpį vadina „Stalino dovana lenkams".

Taigi bolševikiniam laikotarpyje lietuvybei Vilniaus krašte buvo suduotas mirtinas smūgis. Nelikus lietuviškų mokyklų, tirpo ir lietuviškai kalbantys. Lenkininkų dirbtinai įskiepyta neigiama pažiūra apie lietuvius, nes jie žinomi to amato specialistai. Kaip žinoma, išsižadėję protėvių kalbos, žmonės tampa pikčiausi savo tautos niekintojai, fanatikai.

Pokarinės polonizacijos padariniai buvo baisūs. 1979 m. Vilniaus rajone lietuviais užsirašė vos 15,7 procento visų gyventojų, o Šalčininkų rajone tik 8,7 procento. Paškonių apylinkėje, kur, oficialiais duomenimis 1933 m. lietuviškai kalbėjo 90 procentų, 1979 m. lietuviais užsirašė tik 33 procenai, o dar labiau lietuviškoje Dieveniškių apylinkėje — vos 19 procentų. Daugelyje vietovių, kur lenkų okupacijos metais lietuviai sudarė daugumą, beliko vos vienas kitas sąmoningesnis lietuvis.

Ar ne tragedija, kad daugelis užsirašiusių lenkais savo gimtąja kalba nurodė lietuvių kalbą! Buvo šeimų, kuriose vieni rašėsi lenkais, kiti — lietuviais. Dėl pokario lietuvių sulenkinimo yra atsakinga LKP ir Respublikos vadovybė, leidusi aiškiai matomą ir vykdomą nutautinimo darbą. Taigi, jei atsiranda asmenų, kurie bando A. Sniečkų prilyginti Vytautui Didžiajam, tai tokie mokslinčiai turėtų savo galvas pasitikrinti pas psichiatrą.

Neseniai vienas mano studijų draugas priminė savo laiške, kad 1926 m., dr. Griniui esant Lietuvos prezidentu, Švietimo ministras V. Čepinskis, savo žmonos lenkės įtaigotas, per trumpą laiką pristeigė nemažai lenkiškų mokyklų net vietose, kur beveik nebuvo lenkų. Tas daroma ir LDDP valdžios viršūnėse. Tai ryškiausiai matyti Eišiškių apylinkėje. Negana to, kad praeityje buvo lenkuojantiems pataikaujama, net ir dabar jiems teikiama įvairi parama. O ką turi Seinų krašto lietuviai, gyvendami savo etninėse žemėse?

Lenkininkų įžūlumas ir savivalė

Po savivaldybių rinkimų pietryčių Lietuvoje subolševikėję lenkininkai ėmė vykdyti sauvališką politiką, įsivaizduodami, kad jie gyvena ne nepriklausomoje Lietuvoje, bet kažkur kitur. Spalio 5 d. buvo be aiškaus pagrindo atleista iš darbo Vilniaus rajono švietimo skyriaus vedėja Danguolė Sabienė. Ji yra aštunta ir paskutinė lietuvė, atleista iš vadovaujančių pareigų švietimo srityje.

Seimo atstovė Romualda Hofertienė, atkreipdama dėmesį į tokius reiškinius, ragino Lietuvos vyriausybę nedelsiant parengti Rytų Lietuvos švietimo planą ir apie nuveiktus toje srityje darbus informuoti visuomenę. Ji teisingai iškėlė vyriausybės apsileidimą, kad Vilniaus rajone iki šių mokslo metų pradžios nebuvo įsteigta nė viena nauja lietuviška mokykla, nors buvo gauta daug tėvų pareiškimų, prašančių lietuviškų mokyklų. Niekas nesirūpina lietuviškų mokyklų remontais, nors žiema jau čia pat. Pensininkai lietuvių kalbos mokytojai negauna numatyto, vyriausybės nustatyto, priedo.

Nesuprantama, kokie atbukę biurokratai sėdi Švietimo ministerijoje ir sklaido popierėlius, o nenori ar nepajėgia įžvelgti lietuviško švietimo svarbos Rytų Lietuvoje. Atimti vaikams teisę mokytis jų gimtąja kalba yra tautinis nusikaltimas, kuris liks kaip juoda žymė tautos istorijoje. Tuo pačiu nepaisoma, kad tenai gyvenantis jaunimas tinkamai pasiruoštų studijoms Lietuvos aukštosiose mokyklose ir taptų lygiaverčiais šio krašto piliečiais.

Spalio 11 d. viešą kreipimąsi paskelbė ir Vilniaus rajono tarybos nariai lietuviai („Draugo", Nr. 201). Jie atkreipia dėmesį, kad lenkų rinkimų akcijos aktyvistai, prisidengę savivaldybių pertvarkymu, griebėsi politinio valymo priemonių, užmiršdami, kad jie gyvena Lietuvos respublikoje ir savo veiksmus turi derinti su Lietuvos konstitucija.

Lietuvos vyriausybė, leisdama įvykiams riedėti, kaip nori ir siekia kitataučiai, kurių šaknys dažniausiai yra ne Lietuvos žemėje, nes atvykę čia ieškoti skanesnės duonos, apaštalauja lietuvių tautos nenaudai, vykdo griaunamąjį darbą. Atrodo, kad jau laikas tokiai veiklai užkirsti kelią. Demokratija yra ne tam, kad mažumos turėtų didesnes privilegijas, negu visi krašto piliečiai.

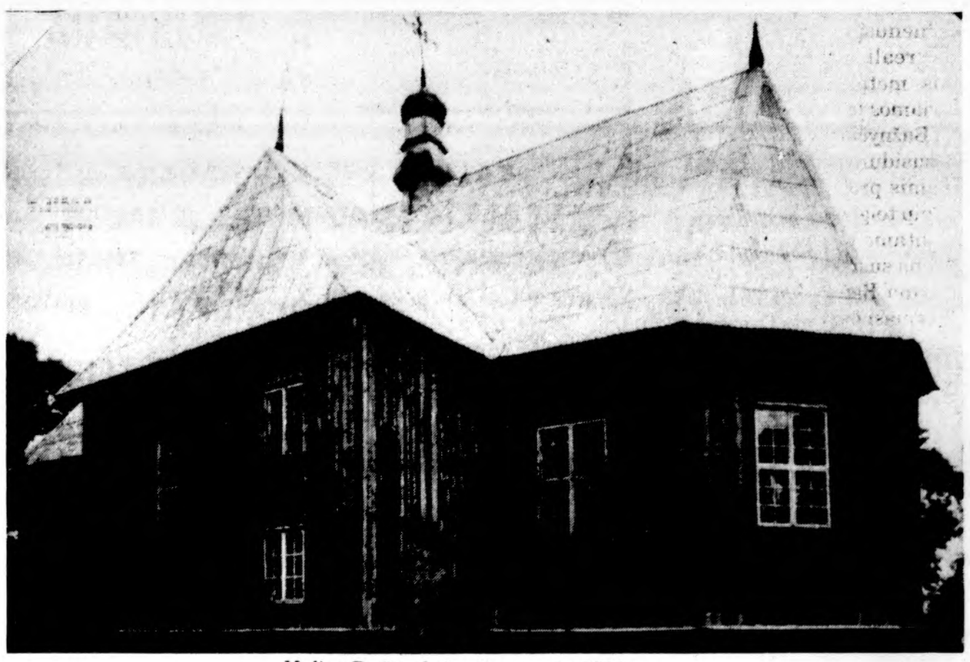

Medinė Beržoro bažnyčia, statyta 1728 m.

Danutė Bindokienė

Modernus komunizmas?

„Šitie žmonės turi didelę patirtį, mokės kraštą valdyti. Jie žino, kad ne ideologijai, o valstybei reikia teikti pirmenybę", — tokia nuomonė vis garsiau reiškiama Rusijoje, artėjant gruodžio 17 d. parlamento rinkimams. „Tie žmonės", savaime aišku — komunistų partija, kuri tikisi laimėti daugumą vietų iš 450 parlamente. Tiesa, parlamentas — arba Dūma, kaip jau ir pas mus mėgstama vadinti, pagal Rusijos konstituciją per daug galios neturi, išskyrus valstybės biudžetą; daugumas krašto valdymo sprendimų yra prezidento rankose.

Atsirandant vis daugiau galimybių, kad po gruodžio 17 d. Rusijos valdomųjų sluoksnių gretos vėl išsirikiuos po raudona vėliava, Vakarų valstybių politikai pradeda save ir kitus įtikinėti, kad iš Sovietų Sąjungos griuvėsių išdygo „nauja" komunistų partija, nedaug panaši į sovietinę, todėl nereikia būkštauti dėl demokratijos ateities Rusijoje. Kartą „paragavę" kapitalistinės sistemos skonio, „modernieji komunistai" negrįš į Stalino laikus. Šį „modernaus komunizmo" įvaizdį propaguoja ir partijos vadai, stengdamiesi į rinkimų laimėjimus žengti siauru prisitaikymo lieptu: iš vienos pusės nesukeliant panikos užsienyje, o iš kitos — pataikaujant vyresnio amžiaus balsuotojams, kurie yra nusivylę lėta ir nesklandžia demokratijos slinktimi, žadėjusia gyventojams visokeriopą gerovę, o atnešusia tik sunkumus.

Komunistų partijos vadas Genadij Žiuganov Rusijos pensininkus įtikinėja, kad, balsuodami už partiją, jie valstybės valdžią „atimsią iš mafijos ir atiduosią vėl į žmonių rankas". Važinėdamas po kraštą su rinkimine kampanija, Žiuganov užtikrina, kad „mes nieko nesiruošiame atimti', o visos ekonominės reformos ir toliau vyks, tik daug lėtesniu tempu. „Mes remiame privatizaciją, kurią galutinai reikėtų užbaigti per ateinančius 10-15 metų, bet ne įgyvendinti viena diena". Procesas turi būti nuolatinis, bet vykdomas apdairiai, protingai. „Naujojo komunizmo" partijos ideologijos formuotojas Aleksandr Šabanov tvirtina, kad valstybė turėsianti vėl savo žinion perimti dujų, benzino, elektros, transportacijos ir karinės pramonės tvarkymą, paliekant privačiose rankose maisto, drabužių bei kitų buitinių reikmenų pramonę, žinoma, taip pat su atitinkama valdžios priežiūra, kad visa gamyba tikrai tarnautų žmonių gerovei. Kaip ir sovietų laikais, partija nustatytų, kiek ir ko gaminti, nepaisant rinkos pareikalavimų ar žmonių poreikių.

Neretai tose propagandinėse kalbose pasigirsta užuominos ir apie Sovietų Sąjungos atkūrimą, jeigu keturiolika buvusių tos sąjungos respublikų, dabar pasiskelbusių nepriklausomomis (ir dėl to išgyvenančios daug ekonominių sunkumų), sutiktų vėl grįžti į sąjungą. Kol kas dar nekalbama apie „griežtesnes" priemones joms susigrąžinti, tik žadant tą patį „rojų", kaip ir buvusiais sovietiniais laikais. Tuo tarpu vakariečiams stengiamasi per daug „akių nebadyti" raudonomis vėliavomis su kūju ir pjautuvu, o taip pat plakatais, skelbiančiais oficialų partijos šūkį: „Mūsų sovietinei motinai tėvynei". Tuo pačiu šūkiu buvo stengiamasi uždegti krašto gyventojus Antrojo pasaulinio karo metu, suburiant į kovą prieš vokiečius.

O kaip su politine ir religine laisve? Nors Marksas tvirtino, kad „religija yra žmonių opijumas" ir su ja reikia kovoti; „naujoji" komunistų partija religijos nesipurto. Pats Žiuganov ieško šalininkų Ortodoksų hierarchijoje (kaip bus po rinkimų laimėjimo — tai jau kitas reikalas) ir sakosi niekad nepraradęs savo religinių šaknų, net sovietijos laikais. Politinių įsitikinimų ar laisvių atžvilgiu komunistų partijos vadai labiau linkę individualius žmogaus įsitikinimus paaukoti visuomenės gerovei: „Valstybės interesai svarbesni už individo interesus". Nors eilinis rusas neblogai nusimano ir dar prisimena, ką tokie posakiai reiškia, tačiau buitiniai rūpesčiai tuo tarpu nusveria ideologinius, juo labiau, kad tam tikra prasme komunistų partijos propaganda atliepia nacionalistinį judėjimą, šiuo metu labai gyvą Rusijoje. Tikimasi, kad už komunistų partiją balsuos nemažai nacionalistų ir ūkininkų (žemdirbių) partijoms prijaučiančių. Vis dėlto dar apie 50 proc. gyventojų nėra apsisprendę už ką balsuoti.

Vakariečiai, kurie taip nori tikėti, kad ir po komunistų partijos laimėjimo Rusijos vidaus ar užsienio politika nepasikeis, liks demokratiška, turėtų atsiminti posakį: „Gyvatė odą metė, bet liko ji vis tiek gyvatė".

PASKUTINIO KARIŪNO ODISĖJA

JUOZAS KLIMAS

32

Kpt. Kazanas buvo ką tik grįžęs iš laidotuvių, nes jo vienturtį sūnų Igorį raudonieji partizanai nušovė. Pasakojo, kad jis, rusus iš Lietuvos bevejant, rūpestingai apylinkę valė nuo komunistų ir, žinoma, nemažai jų sušaudė. Atrodo, kad sušaudytųjų giminės jo vienintelį sūnelį, keršydami, sutvarkę... (Kpt. Kazanas Afanasijus, rusų kilmės, tarnavo 4 p., p., gim. 1898.I.23, kapitonu pakeltas 1934.X.1. Red.)

Patruliai sulaikė du iš Vlasovo kariuomenės pabėgusius, pereinančius geležinkelį, ir atvarė į bataliono štabą. Du paaugliai, gal dvylikamečiai. Bataliono vadas paklausinėjo ir pasakė, kad paleisiąs. Tačiau lietuviškai kareiviui liepė pavedėti iki pamiškės ir nušauti. Neva tai jų draugai nušovę mūsų bataliono vežiką. Kareivis gi, kaip sakoma, „neturėjo širdies" tuos jaunuolius nušauti, bet pavedęs į pamiškę, liepė „dėti į kojas"... Man besikalbant vėliau, jis papasakojo tą epizodą. Labai sunkiai pergyveno. Jis netrukus gavo atostogų, bet, rusams Lietuvą užimant, nebegalėjo sugrįžti į dalinį. Pripuolamai jį susitikau Kaune prie 1-mo Kauno gynimo pulko štabo. Skundėsi, kad jam jokių pareigų neduota, o vėliau Vokietijoje, Uchtės pabėgėlių stovykloje, nusišovė.

Bataliono vadas ir adjutantas grįžo iš atostogų. Tuo metu rusai perėjo Dnieprą ir smarkiai stūmėsi į priekį.

Pagaliau įsakymas apleisti mūsų geležinkelio sargybą ir grįžti Lietuvon poilsiui. Džiaugdamiesi sėdome į traukinį ir su pakilusia nuotaika, su dainos posmų proveržiais, pasikrovę savo kareivišką turtą, leidomės kelionėn į Lietuvą.

Pasiekus Vitebską, traukinys pasuko Polocko link. Buvo naktis. Pažadinau bataliono vadą ir sakau, kad vokiečiai mus apgavo: ne į Lietuvą veža! Nusikeikęs nuskubėjo pas ryšio karininką. Tas pradėjo aiškinti, jog bevažiuojant atėjo įsakymas pakeisti vykimo paskirtį. Be abejonės, kad toks įsakymas buvo pačioje pradžioje, prieš išvykstant, nes traukiniai jokio ryšio su štabais neturi. Klaidinimas buvo sąmoningas: vokiečiai bijojo, kad neatsitiktų, kaip su 252 batalionu, kuris grįžo iš Liublino į Lietuvą poilsiui ir tuoj buvo pasiųstas akcijai prieš partizanus. Didelė dalis bataliono kareivių išlakstė. Vienas nelaimingas buvo sugautas ir sušaudytas už pabėgimą.

Polocke išsikrovėme. Pasiuntė į miškus rusų pusėn. Tie miškai man jau buvo žinomi: ten juk patekome į naują rusų sumobilizuotą diviziją ir žygiavome į frontą.

Apsistojome kaime. Visi namai buvo tušti. Partizanai visus gyventojus su turtu buvo išvarę į mišką. Vakare vokiečių ryšio karininkas atnešė įsakymą rytojaus dieną pulti. Buvo sukviesti kuopų vadai. Aš įsakymą išverčiau ir visi kuopų vadai išėjo ruoštis puolimui. Likau su ryšio karininku. Šnekučiavome.

Kadangi ruošiausi grįžti į Lietuvą, tai visus gėrimus užbaigiau, o vokiečiai dar turėjo statinaitę konjako. Tuo laiku bataliono vadas, nusiskundęs šaltu orų, pasakė, kad aš paprašyčiau konjako. Gavau 4 butelius, na, ir juos ištuštinom. Vokietis visiškai pasigėrė ir pradėjo verkti, skūsdamasis savo dalia, nes nežinąs, už ką jis čia kariauja. Aš įsiokaudamas jam ir sakau: „O už ką aš čia kariauju? — Už nieką! Tik už pinigus! Kito darbo aš nemoku dirbti". „Tai tu ne už Hitlerį?" klausia jis. Atsakiau — „Ne!" Atsikėlęs rėžė man į veidą, bet aš skubiai pasisukau ir tik pirštų galais užkliudė mano veidą, o aš ūmai jam rėžiau su kumščiu taip per ūsus, kad jis sukrito. Atsikėlęs krapštėsi apie pistoletą, bet tuo tarpu aš jam savąjį į krūtinę įrėmiau.

Aš jam sakau, kad aš esu karininkas ir man joks policininkas snukio nedaužys (vokiečių ryšio karininkų štabai buvo sudaryti iš policijos pareigūnų ir nešiojo policijos uniformas). Tuo tarpu prišoko ltn. S. pakeltu balsu tardamas: „Ką jūs čia, vyrai, prie gėrimo... Apsiraminkite!" Vokietis su kruvinom lūpom išbėgo, o bataliono vadas pradėjo ant manęs rėkti, įspėdamas, jog už vokiečio sumušimą mane sušaudys... Vokietis paliko kepurę ir atsiuntė savo viršilą tą kepurę paimti. Viršila šypsodamasis sako: „Leitenante, tai bent vyras tu esi — jau seniai to reikėjo. Visi štabo vokiečiai jo nekenčia".

Kitą dieną prasidėjo puolimas. Bataliono vadas, dar pusgirtis, sukomandavo „pirmyn!" o ltn. N., būdamas dar girtesnis, pasodino bataliono vadą į fajetoną, prie kurio pririšo ožį (ožį bataliono vadas, kaip kavalieristas, laikydavo arklidėse, o traukiantis paimdavo ir ožį).

Reikėjo forsuoti upelį. Bataliono vadas sėdi fajetone, o ožys, pririštas užpakaly fajetono, plaukia. Tikra komedija. Man tos komedijos pabaigos neteko stebėti, nes pasiuntė į Polocką su sunkvežimiu likusio turto pasiimti.

Kol nuvažiavom, kol pasikrovė, o keliai prasti, kai grįžome, jau temo.

Du vokiečių viršilos buvo likę su vokiečių turtu ir laukė mūsų. Mums ilgai nesugrįžtant, jie tiesiog drebėjo, nes galvojo, kad gal kas nors atsitiko. Nusprendęs, jog vytis batalioną jau buvo per vėlu, o pasilikti vietoje tamsoje per pavojinga. Netoliese buvo dvi sodybos, neįjungtos į kolchozą. Nuėjau apžvalgyti vietovės. Vieta miškinga. Vienoje pusėje buvo upelis. Nei iš šio, nei iš to šovė mintis „pažvejoti". Įmečiau granatą. Iškilo didžiausia lydeka. Griebiau rykštę, kad prisitraukčiau prie kranto, bet lydeka pradėjo judėti. Savo gyvenime taip greit nebuvau nusirengęs kaip šį kartą ir per keletą sekundžių ištraukiau lydeką jau beveik iš ledėjančio vandens. Vienas vokietis pasisiūlė būti virėju. Kepta šviežia žuvis, keletas stikliukų konjako dėl šilumos visiems pakėlė ūpą.

Apie vidurnaktį palikom namą ir tolokai pievoje sulindome į šieno kupetą. Buvau tik aš, du vokiečiai, lietuvis šoferis ir vienas kareivis. Ginklų — tik du šautuvai ir keletas pistoletų. Žinoma, turėjome gan daug granatų, tačiau kautynėm ruoštis nebuvo prasmės. Matyt, partizanai irgi nesusigaudė, jei mus pastebėjo, kokia čia lyg čigonų gauja atsirado. Niekas mūsų nepuolė.

Bešvintant pajudėjom ir prisivijom batalioną. Žygiavom per kolchozus. Visi buvo tušti. Viskas buvo palikta, kas buvo galima Rusijoj baldais vadinti, tik nei vieno gyvulio, nei vieno paukščio, net nei vienos bulvės niekur nerasi.

(Bus daugiau)

DR. KAZIO PEMKAUS TURTAS UNIVERSITETUI

DR. A. RAZMA

Dr. Kazio Pemkaus didžiulis archyvas-biblioteka pasiekė naują Klaipėdos universitetą, kuriam vadovauja rektorius prof. Stasys Vaitiekūnas, o biblioteką tvarko direktorė Janina Puplienė. Universiteto biblioteka bus pavadinta dr. Kazio Pemkaus vardu.

Buvo pasiųsti ir universitetą pasiekė du didžiuliai talpintuvai, persiuntimas kainavęs apie 10,000 dol. ir tą piniginę sumą parūpino inž. Vytautas Kamantas iš jo vadovaujamo Pasaulio Lietuvių Bendruomenės fondo.

Pirmas talpintuvas pasiekė Klaipėdos universitetą š.m. liepos mėn., jame buvo sudėti laikraščiai, žurnalai ir dalis knygų, iš viso — 395 didelės dėžės, svėrusios 22,000 svarų (apie 10 tonų).

Antras talpintuvas pasiekė universitetą š.m. spalio mėn., jame buvo 390 dėžės, svėrusios 32,000 svarų (apie 15 tonų). Šitame talpintuve buvo tūkstančiai vertingų knygų, didžiųjų lietuvių tautos asmenybių laiškai, rankraščiai, nuotraukos ir t.t.

Padėkos laiškai, atsiųsti dr. K. Pemkui ir dr. A. Razmai iš rektoriaus prof. Stasio Vaitiekūno ir bibliotekos direktorės Janinos Puplienės byloja, koks buvo nuostabiai didžiulis džiaugsmas visame jauname universitete, gavus šį milžinišką knygų-žurnalų lobyną.

Rektorius, direktorė, dr. K. Pemkus ir dr. A. Razma yra nepaprastai dėkingi visiems savanoriams darbininkams, talkininkams, prisidėjusiems prie aukščiau minėtu talpintuvų persiuntimo į Klaipėdos universitetą.

Didelę padėką užsitarnavo: inž. Vytautas Kamantas už parūpinimą 10,000 dol., savanoriai darbininkai — dr. Vacys Šaulys, dr. Petras Rasutis, Kazys Razma, Antanas Valavičius, Algis Čepėnas, Juozas Končius, Aldona Underienė, Kazys Laukaitis, taip pat svečiai iš Lietuvos — Lietuvos operos solistas Vincentas Kuprys, Jurbarko rajono girininkas Zenonas Kazakauskas, partizanas Albinas Kazakevičius, Vilniaus universiteto doktorantas Remigijus Misiūnas.

Dr. K. Pemkus yra įdomi asmenybė. Jis paaukojo visą savo gyvenimą, daugybę tūkstančių dolerių, laisvalaikes valandas nuo labai užimtos savo medicinos praktikos, renkant, suvežant į savo namus šimtus tūkstančių įvairiausių leidinių įvairiomis kalbomis: lietuvių, lenkų, rusų, lotynų, vokiečių, anglų ir kt.

Dr. K. Pemkus, nors būdamas ligonis, ir šiuos metus paskyrė savo archyvo bibliotekos spausdinių pakavimui, perkrovimui į talpintuvus ir jų išsiuntimui į Klaipėdos universitetą. Žinoma, jis vienas šio didelio persiuntimo darbo būtų nepajėgęs atlikti, jam pagelbėjo organizuoti dr. K. Pemkaus gimnazijos ir vėlesnių laikų draugas dr. A. Razma ir aukščiau minėti savanoriai talkininkai.

Negalime užmiršti išreikšti didelę padėką Alei Razmienei (buvusiai A. Steponavičienei), kuri savo laisvalaikiu atliko visus susirašinėjimus lietuvių ir anglų kalba su Klaipėdos universitetu, talpintuvų persiuntimo korporacija ir kitomis įstaigomis.

Dr. Kazys Pemkus.

Dr. Kazys Pemkus yra ūkininkų sūnus, gimęs Žemaitijoje, Rukų kaime, Mosėdžio valsčiuj, Kretingos apskrityje. Gimnaziją baigė Skuode, medicinos mokslus pradėjo Kaune ir baigė Tiubingeno universitete, Vokietijoje. Taip pat, Heidelbergo universitete išklausė visus sociologijos-psichologijos kursus.

Į JAV imigravo 1956 m., atlikęs „internship" bendroje medicinos praktikoje, toliau specializavosi pediatrikoje ir, išlaikęs Illinois valstijos medicinos egzaminus, turėjo savo pediatrikos praktiką Elgine, IL.

1958 m. sukūrė šeimą su Irena Lozaityte, užaugino, išmokslino vieną sūnų Arūną ir tris dukras: dr. Ramintą, gailestingą seserį Gają ir Nidą. Visi vaikai baigė aukštesniąsias lituanisitikos mokyklas ir yra aktyvūs lietuviškame gyvenime.

Dr. Kazys gimnazijoje buvo aktyvus ateitininkas (už šią veiklą iš gimnazijos pašalintas), mėgęs literatūrą, parašęs kelias noveles, išspausdinęs daug straipsnių Lietuvos ir išeivijos spaudoje.

Amerikoje kūrybingai redagavo „Gajos aidą", „Mediciną", o dabar rengia „Gajos" korporacijos (Ateitininkų Federacijos narė) istoriją-albumą. Jau būdamas gimnazistas, pamėgo skaityti įvairią literatūrą ir kaip studentas Kaune turėjo savo biblioteką.

Dr. K. Pemkaus persiuntimo į Klaipėdos universitetą savanoriai darbininkai. Iš kairės: dr. Kazys Pemkus, dr. Petras Rasutis, Zenonas Kazakauskas, doktorantas Remigijus Misiūnas, Antanas Valavičius, dr. Antanas Razma, solistas iš Lietuvos Vincentas Kuprys, Kazys Laukaitis, dr. Vacys Šaulys. Dar kartu sunkiai darbavosi Aldona Underienė, inž. Vytautas Kamantas, Algis Čepėnas, Juozas Končius ir Albinas Kazakevičius.

Maždaug prieš 20 metų netikėtai tapo entuziastingu įvairių knygų ir senienų medžiotoju - bibliotekininku. Ir čia laimingu atveju pradžią davė prof. dr. Jonas Puzinas, kuris tada sutiko redaguoti Pasaulio lietuvių gydytojų sąjungos istoriją, jeigu jam bus surinkta medžiaga apie lietuvius gydytojus. Dr. K. Pemkus užsiangažavo tą medžiagą parūpinti. Pradėjęs rinkti istorinę medžiagą apie lietuvius gydytojus, aplankė daug bibliotekų Amerikoje ir bendravo su žymiais lietuviais rašytojais, kultūrininkais, mokslininkais, žurnalistais.

Pennsilvanijos universitete, kur dirbo prof. J. Puzinas, prof. Vincas Maciūnas ir kiti, rado daug lietuviškų knygų; kai kurių originalus ir daug įvairių knygų kopijų dr. K. Pemkus gavo savo archyvui. Vėliau prof. dr. Jonas Puzinas perdavė dalį savo archyvo, rankraščių, laiškų dr. K. Pemkui.

Dr. K. Pemkus daug kartų lankėsi Alkos muziejuje Putname, Pasaulio lietuvių archyve Čikagoje, „Draugo" ir marijonų vienuolyno knygynuose, kur gavo nemažai originalų knygų ar jų kopijų. Taip pat nemažai rado senų originalų knygų, spaudinių ir pasidarė jų kopijų lietuvių kazimieriečių vienuolyne Čikagoje.

Dr. K. Pemkus vedė platų susirašinėjimą su įvairių profesijų žmonėmis, kurie, pastebėję jo svarbią knygų rinkimo misiją, perleisdavo savo knygynus Pemkaus archyvui. Senatvė ir ligos pagreitindavo daug kam padaryti panašius apsisprendimus. Tokiu būdu dr. Pemkaus archyvas greitai didėjo, atsirandant ten daug retenybių: knygų, laiškų, rankraščių, nuotraukų, laikraščių, žurnalų ir t.t.

Dr. Pemkus gavo daug rankraščių, laiškų, nuotraukų ir kitokios archyvinės literatūros iš rašytojų: Jurgio Jankaus, Bronio Railos, Jono Bačiūno (Švaisto), kun. Stasio Ylos, kun. Mykolo Vaitkaus, prof. Petro Joniko, prof. Antano Salio, prof. Prano Skardžiaus.

Dr. Pemkaus archyve yra daug įvairių raštų, laiškų: Vydūno, Vaižganto, Jono Basanavičiaus, dr. Jono Šliūpo, Kazimiero Būgos, Aloyzo Barono, Vinco Ramono, Žemaitės, Marijos Pečkauskaitės, dr. J. Šaulio, dr. Alfonos Tyruolio ir daugelio kitų. Keliolika tūkstančių laiškų, aukščiau minėtų ir neminėtų rašytojų, veikėjų, laikraščių redaktorių randama dr. Pemkaus archyve.

Dr. Pemkaus archyve yra daugybė senų leidinių iš 17, 18, 19 šimtmečio, pavyzdžiui: Kojelavičiaus 17-tame šimtmetyje redaguota Lietuvos istorija lotyniškai, taip pat ir kitų iš 17-18 šimtmečių redaguotų knygų, spausdinių lotyniškai, lenkiškai, vokiškai ir kitomis kalbomis apie Lietuvą. Archyve randami unikalūs leidiniai apie Rytprūsius, Klaipėdos kraštą, ten yra „Lietuviškoji Metrika" rusų kalba. Taip pat keliolika laidų „Livonijos Kronika" vokiškai ir lotyniškai.

Apie 3,000 pavadinimų žurnalų, laikraščių, periodikos yra dr. Pemkaus archyve. Pvz., iš 19-to šimtmečio „Nusidavimai", „Keleivis", „Vienybė Lietuvninkų" („Vienybė") — 83 metų visas komplektas.

Lietuvos Nepriklausomybės pradžioje leisti viešai ar slaptai: „Komunistas" (redaguotas Kapsuko), „Komunaras", „Rankpelnis" (Anglijoje), „Priekalas".

Populiarūs laikraščiai: „Vilniaus Žinios", „Viltis", „20-tas Amžius", „Lietuvos Aidas", „Rytas" ir daugybė kitų.

Žurnalai (beveik visi komplektai): „Ateitis", „Židinys", „Naujoji Romuva", „Naujoji Vaidilutė", „Pavasaris" ir kiti.

Kiti Amerikoje leidžiami laikraščiai: „Draugas", „Amerika", „Naujienos", „Keleivis" ir kelios dešimtys kitų laikraščių.

Lietuvos bibliografininkai į savo bibliografinius leidinius yra įtraukę kelis šimtus unikalių leidinių iš dr. Pemkaus archyvo.

Dar sovietiniais laikais lankėsi Vilniaus universiteto bibliotekos vedėjas Jurgis Tornau ir rado daug leidinių, kurių iš viso nebuvo matęs. Sovietų okupacijos metais nemažas skaičius atvažiavusių iš Lietuvos slaptai lankydavosi pas dr. K. Pemkų ir naktimis skaitydavo tas knygas, kurių negalėdavo gauti Lietuvoje.

Dr. K. Pemkaus „atsisveikinimas" su savo numylėtu archyvu buvo nelengvas. Bet liga paskubino greičiau apsispręsti, kur savo milžinišką turtą persiųsti. Jo svajonė buvo, kad šis milijoninės vertės archyvas nežūtų, o atsirastų vertingoje vietoje.

Ta svajonė iš dalies išsipildė, archyvas yra Klaipėdos universitete; dabar dr. K. Pemkus laukia gerų žinių, kada bus pranešta, kad visas archyvas-biblioteka yra tvarkingai sudėtas į lentynas, sukataloguotas ir naudojamas studentų bei kitų skaitytojų. Jis tikisi, kad, sveikatai pagerėjus, galės pats nuvykti į Klaipėdą ir pasidžiaugti savo universitetui dovanotu turtu.

ATIDARYTI „ŠIRDIES NAMAI"

Vilniuje, M. Paco gatvėje, iškilmingai atidaryta privati klinika „Širdies namai". Čia kardiologinės, taip pat periferinių kraujagyslių diagnostikos, pirminės gyventojų profilaktikos, manualinės, psichologinės terapijos paslaugos R. Steponėnienė, D. Jablonskienė, A. Kybarskas, psichologė A. A. Kybarskas, psichologė A. Rachlevičienė.

Kvalifikuoti gydytojai ligonius tirs moderniausia Vakarų Europos aparatūra, kuria galima atlikti echoskopinius bei ultragarsinius širdies, kraujagyslių, vidaus organų tyrimus. Klinikos paslaugos bus mokamos.

Inž. Vytautas Kamantas (kairėje) stebisi didžiuliu dr. Kazio Pemkaus archyvu. Jis parūpino iš PLB fondo 10,000 dolerių, kad šis vertingas archyvas būtų persiųstas Klaipėdos universitetui.

Baigiant pakrauti į du talpintuvus apie 800 didelių dėžių su dr. Kazio Pemkaus archyvo vertybėmis, siunčiant šį didelį lietuvių tautos turtą į naująjį Klaipėdos universitetą.

CLASSIFIED GUIDE

MISCELLANEOUS

ELEKTROS ĮVEDIMAI — PATAISYMAI
Turiu Chicagos miesto leidimą. Dirbu ir užmiesty. Dirbu greitai, garantuotai ir sąžiningai.
312-779-3313
KLAUDIJUS PUMPUTIS

AUTOMOBILIO, NAMŲ, SVEIKATOS, IR GYVYBĖS DRAUDIMAS.
Agentas Frank Zapolis ir Off. Mgr. Auksė S. Kane kalba lietuviškai.
FRANK ZAPOLIS
3208½ West 95th Street
Tel. (708) 424-8654
(312) 581-8654

J K S CONSTRUCTION
„Shingle" stogai ir visų rūšių apkalimai (siding): medžio, aluminiaus ir kt. Turiu darbo draudimą. **R. Jankauskas, tel. 708-969-2658.**

SŪDYTOS SILKĖS IŠ KANADOS!
Užsisakykite šventėms jau dabar!
20 svarų statinaitė — **$33**
8 svarų statinaitė — **$19**
Skambinkite:
708-532-5951
arba
708-687-5677
po 5 val. p.p.
Pristatome UPS

TAISOME
SKALBIMO IR DŽIOVINIMO MAŠINAS, ŠALDYTUVUS, ŠILDYMO SISTEMAS, VIRYKLAS, ORO VĖSINTUVUS.
H. Deckys
Tel. 585-6624

REAL ESTATE

GREIT PARDUODA

RE/MAX REALTORS
(312) 586-5959
(708) 425-7161

RIMAS L. STANKUS

- Perkant ar parduodant
- Greitas ir sąžiningas patarnavimas
- **MLS** kompiuteriu ir **FAX** pagalba
- Nuosavybių įkainavimas **veltui**
- Perkame ir parduodame namus
- Apartmentus ir žemę
- Pensininkams nuolaida

FOR SALE
Great income opportunity. Maint-Free, brick 3 flat.
Diamond R.E. 708-458-9900

IEŠKO BUTO

Gydytojas stažuotės laikotarpyje (nuo 1.1.96 iki 4.1.96) **nori išsinuomoti kambarį** su virtuvės privilegija Los Angeles mieste, Kalifornijoj. Skambinkite: **312-737-6901.**

IEŠKO DARBO

Dvi moterys iš Lietuvos ieško bet kokio darbo.
Tel. 312-776-5112

57 m. lietuvė moteris **ieško** be kokio **darbo.**
Tel. 312-925-9644

KALĖDŲ ŠVENČIŲ DOVANA — KASETĖS GAUNAMOS „DRAUGE"

PRAKARTĖLĖN SKUBU. Kalėdų giesmės. Clevelando Dievo Mot. par. choras	$10.00
PRAKARTĖLĖN SKUBU. CD	$15.00
STASYS BARAS. Dainuoja lietuviškai operų arijas	$10.00
STASYS BARAS. CD	$15.00
ŽEMAIČIŲ KALVARIJOS KALNAI, I ir II d. Religinės giesmės. Abi kasetės po	$8.00
LIETUVIŲ MARŠAI IR DAINOS: Br. Jonušas.	$10.00
VOLUNGĖ. Religinės giesmės. Volungės choras	$11.00
PRISIKĖLĖ JIS. Velykų giesmės. Clevelando Dievo Motinos parapijos choras	$10.00
DAKTARAS KRIPŠTUKAS PRAGARE. Pasaka vaikams. Julius Kaupas	$10.00
ŠVČ. M. MARIJOS valandos. Religinės giesmės	$8.00
TĖVIŠKĖS KAMPELIS. Lietuviškos dainos	$10.00
DANIELIUS SADAUSKAS. Lietuviškos dainos.	$10.00
MIŠIOS IR RELIGINĖS GIESMĖS. J. Stankūnas. Angliškai gieda „Cantemus" New Yorke Choras	$10.00
EIKIME MUDU ABUDU. Liaudies dainos B. Pakštas	$10.00
EASY WAY TO LITHUANIAN. 6 kasetės ir vadovėlis mokytis lietuvių kalbą	$50.00

Pastaba. Užsakant kasetes paštu, pinigų nesiųsti. Sumokėsite gavę sąskaitą, kurioje bus pažymėta pašto išlaidos. Illinois gyv. pridedama State sale tax 8.75% nuo kasetės kainos.

Dr. JUOZAS JAKŠTAS

NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS ISTORIJA

1918-1940

Vytauto Didžiojo universiteto profesoriaus paskutinis kūrinys, skirtas nepriklausomos Lietuvos laikotarpiui nušviesti. Skaitytojas ras atsakymus į daugelį klausimų, kuriuos autorius pats išgyveno, patyrė.
Knyga 272 puslapių su gausiomis ir retomis iliustracijomis.
Priede: 1922, 1928 ir 1938 metų Lietuvos respublikos konstitucijos, ministrų kabinetų sudėtis 1918-1940 metais. Knyga įrišta, išleido VYDŪNO fondas Čikagoje, tinka dovanoti kiekvienam lietuviuičia ir Lietuvoje. Knygos kaina **15.00 dol.** Užsakant paštu, dar pridedama **2.50 dol.,** į Kanadą **3.00 dol.,** kitus kraštus **3.50 dol.** Illinois valstijos gyventojai dar prideda **1.31 dol.** mokesčių.
Užsakymus siųsti: **DRAUGAS, 4545 W. 63rd Street, Chicago, IL 60629.**

TRANSPAK
Siuntiniai į Lietuvą laivu su pristatymu į namus.
Skubiems siuntiniams - AIR CARGO.
Komercinės siuntos pagal susitarimą.
Dokumentus, įgaliojimus notarizuojam veltui.
MAISTO SIUNTINIAI nuo $29.- iki $98.-
Aukštos kokybės maisto produktai
Du patys populiariausi, tai šventinis už $39.- ir 55 svarų įvairaus maisto už $98.-
$39.- kava tirpi, kava malta, vitaminizuota arbata (tirpi), kakava tirpi, vaisių koncentratas, sausainiai, alicjus, mėsos konservai, aspirinas, multivitaminai.
$98.- dešra (rūkyta), mėsos konservai, šprotai, vaisių koncentratas, margarinas, alicjus, sūris, sausainiai, vitaminizuota arbata (tirpi), kakava tirpi, kava malta, kakava, cukrus, kruopos (ryžiai), makaronai, razinos, majonezas, ričšutai (išlukštenti), konservuoti žirneliai, konservuoti agurkai, šokoladas, aspirinas, multivitaminai. 55 svarai arba 25 kg.
Pageidaujant prisiųsime smulkią informaciją.
Siųskite per seniausią siuntinių į Lietuvą įstaigą.
Dirbame nuo 1987 m.
TRANSPAK, 2638 W. 69th St.
Chicago, IL 60629 Tel. 312-436-7772

LAIŠKAI

BAŽNYČIOS ČIA NIEKADA NEBUVO...

Ežerėlis yra apie 20 km į vakarus nuo Kauno, keli km į pietus nuo Zapyškio, prie didžiulės pelkės, dabar greičiau durpyno, prisiglaudusi gyvenvietė. Čionai ant buvusių kultūros namų sienų didžiulėmis raidėmis dar turbūt ir šiandien užteplioti tokie įsimintini, jau nepriklausomos Lietuvos valstybės metais užrašyti, žodžiai: „Bažnyčios čia niekada nebuvo ir nebus". Negana tokių užrašų! Suagituoti ateistinių pažiūrų mokytojo, šių apylinkių moksleivių būrys specialiai važiavo į Kauną demonstruoti prie savivaldybės, kad nebūtų steigiama bažnyčia, palikti kultūros namai. Iš tikrųjų kultūros reikalai šioje apylinkėje nepamiršti. Kultūros darbuotojui išrūpintas atlyginimas ir toks žmogus, gerai nusimanantis apie muziką, išsilavinęs, paskirtas ir dirba. Tačiau 50 metų skiepytos pažiūros dar gyvos ne tik šioje apylinkėje, bet ir daug kur Lietuvoje. Nepaisydamas jokių kliūčių ir prieštaravimų, Vilkaviškio vyskupijos Ganytojas vysk. Juozas Žemaitis 1994 m. birželio 22 d. dekretu įkūrė anksčiau priklausiusioje Zapyškio parapijos dalyje Ežerėlio parapiją, šiuo metu turinčią apie 2,000 tikinčiųjų. Ją tvarkyti ir bažnyčią statyti paskirtas energingas kunigas Algis Kildušis. Parapija iš seniūnijos laikinai nuomoja du pastatus — buvusį lopšelį parapijos salei, o vaikų darželyje įsikūrusi klebonija ir laidotuvių-šarvonės salė. Buvusiuose kultūros namuose, šiuo metu visiškai išdraskytuose, apleistuose ir nuniokotuose, turėtų būti įrengta bažnyčia, klebonija, parapijos salė ir kitos parapijai reikalingos patalpos. Jau parengtas kuklus projektas su mažiausiais puošmenimis ir minimaliais buitiniais reikalavimais. Vis dėlto darbų sąmatinė vertė pasiekusi 500,000 litų (apie 120,000 dolerių). Kaip pastatysi bažnyčią, jei sekmadieninė rinkliava tik retkarčiais viršija 100 litų. Taigi, jei kas būtų kilęs iš šio krašto, arba ir šiaip geros valios Lietuvos bažnyčios ir tautos atžvilgiu Kanados, Amerikos, Australijos ir kitų užsienio šalių lietuviai kuo nuoširdžiausiai prašomi padėti, kad ant tos buvusių kultūros namų sienos, ant kurios piktos rankos užrašytas tas lemtingas užrašas, pavirstų kitu, bet jau kur kas prasmingesniu ir šviesą mūsų tautai pranašaujančiu užrašu: „Nors bažnyčios čia niekados nebuvo, bet štai jau ji stovi". Jūsų dosnumas ir supratingumas leis neturtingai, dar vos tik antri metai tebegyvuojančiai, parapijai šią kilnią svajonę įgyvendinti. Norintieji pagelbėti gali kreiptis į Torontą (1011 College Str. Toronto M6H 1A8 Ont. Canada, Tel. 416-533-0621, fax 416 533-7247), kur ligi š.m. gruodžio 20 d. bus apsistojęs šios parapijos klebonas kun. Algis Kildušis, Žinoma, prašytume paramą siųsti ir tiesiog Lietuvon klebono adresu: Klebonija Ežerėlis Liepų 5 Kauno raj. Lithuania. Už Jūsų pagalbą ir parodytą nuoširdumą ką tik įsikūrusiai Sūduvos lygumose naujai parapijai kuo nuoširdžiausiai dėkojame.

J. Jurgėla
Montrealis — Torontas

Iš 24-tosios kasmetinės lietuvių fotografijos parodos atidarymo, vykusio š.m. lapkričio 3 d. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Čikagoje.

Nuotr. **Jono Tamulaičio**

NUO „DIENOVIDŽIO" REDAKTORĖS STALO

Noriu išreikšti gilų dėkingumą Ateities savaitgalio rengėjams Jonui Pabedinskui ir Vytui Naručiui už pasitikėjimą ir galimybę aplankyti Ameriką; Adolfui ir Jadvygai Damušiams, Daliai ir Jonui Kučėnams, priglaudusiems mane po savo jaukiu stogu, dr. Petrui Kisieliui už dėmesį ir rūpestingumą; Jolitai Kisieliūtei-Narutienei, Onai ir Juozui Baužiams, Indrei Tijūnėlienei už man paskirtas valandas. Tariu nuoširdų ačiū Čikagos ir Clevelando radijo laidų vedėjams (Anatolijui Šlutui ir Aldonai Stempužienei) už pakvietimą kalbėti radijo bangomis.

Ši kelionė buvo naudinga visokeriopa prasme, o labiausiai ta, kad „Dienovidis" susilaukė naujų skaitytojų ir rėmėjų. Tai didelis „Dienovidžio" atstovo Čikagoje Alfonso Pargausko nuopelnas. Redaktorė turėjo galimybę pajusti, ką daro gerai, ką turėtų pertvarkyti ar pataisyti. Į pastabas bus atsižvelgta, pasiūlymai priimti.

Šį kartą nuoširdi padėka priklauso ir garbės rėmėjams, dabar, ar šiek tiek anksčiau, „Dienovidžiui" paaukojusiems dideles sumas: Janinai ir Justui Lieponiams — 2,000 dol.; Marijai ir Antanui Rudžiams — 2,000 dol.; Lietuvių fronto bičiulių tarybai — 1,000 dol., prel. Juozui Prunskiui — 500 dol.

Tegul Dievas laimina Jūsų dosnias širdis!

Aldona Žemaitytė
„Dienovidžio" redaktorė

AR TIKRAI GARBĖS NUSIPELNĖ?

Labai daug „Draugo" laiškų skyriuje rašyta apie Lietuvos Respublikos JAV ambasadoriaus dr. Alfonso Eidinto išrinkimą „Metų žmogumi". Ir aš norėčiau pridėti porą žodžių.

Manau, kad Balzeko Lietuvių kultūros muziejus nepasitarnavo Lietuvai, jį išrinkdamas. Ambasadorius Eidintas yra valdžios pareigūnas ir už savo darbą gauna algą. O, be to, iki šiol jis nieko ypatingo — be savo darbo, kuriam jis pasamdytas — neatliko. Manau, kad Balzekas parenka šiam žymeniui žmones ne pagal jų nuopelnus Lietuvai ar lietuviams, o dėl kokios asmeniškos priežasties... Yra daug kitų asmenų, kurie tiek daug dirbo ir tebedirba Lietuvos naudai, kurie tikrai būtų verti tos garbės.

Viktoras Miciūnas
Downers Grove, IL

Redakcijos pastaba. Esame gavę 19 laiškų, šia pačia tema — pasisakančių prieš ambasadoriaus dr. A. Eidinto parinkimą „Pasižymėjusiu metų žmogumi", kai kuriuos spausdinome; esame taip pat gavę vieną laišką, pasisakantį už parinkimą. Laikome, kad ši tema jau yra „padengta" ir daugiau laiškų ja nespausdinsime. Dėkojame visiems, pareiškusiems savo nuomonę.

NAUDINGI POSAKIAI

Paskutiniu laiku mūsų spaudoje išgarsėjo keletas liaudiškų pasisakymų — patarlių, apibūdinančių dabartinės Lietuvos valdžią. Iš jų turbūt populiariausia: „Ta pati panelė, nauja suknelė" (Ar atvirkščiai?). Vyr. redaktorė 216-to numerio vedamuoju klausė: „O kaip apatiniais?" Aš manau, kad į tai turiu neblogą atsakymą, dar tarpkariniais laikais nukaltą, iš savo uošvienės nugirstą: „Ant viršaus ui, apačioj fui". (Tuo, žinoma, nebandau nieko atimti iš D. Bindokienės vedamojo, o tik noriu praturtinti leksikoną ta tema). O gal tiktų ir man pačiam negirdėtas „naujadaras": „Muzikantai groja roką, o valdžia šoka kazoką"?

Labai realistiškai ir teisingai šių dienų Lietuvos ūkininko dalią man asmeniškai apibūdino viena ūkininkė — žemaitė. Pasikalbėjime apie valdžios pagyras dėl daromo progreso įvairiose srityse, apie paskolas ūkiui gerinti, apie investicijas, apie „nešvarius apatinius" ir apie korupciją, ji užbaigė tokiais, truputį donelaitiškai skambančiais žodžiais: „O ką mas turam? Mas š... turam, atsiprašant".

Jonas Šarka
Omaha, NE

OKUPANTŲ PAMINKLAI SULIEDIJIMUI

Vilniuje „Literatūra ir menas" (nr. 42, 1995m.) rašinėlyje „Epocha dingsta be pėdsakų?" užsimena apie Sovietų Rusijos okupaciniu laikmečiu padarytus paminklus-statinius tos okupacijos garbei. Sovietinei-komunistinei politikai priešinasi Vilniaus miesto savivaldybėje esanti panašiems reikalams tvarkyti komisija, kuri, ačiū jiems, pasiūlė nugriauti per Nerį ant tilto riogsančias keturias sovietines skulptūras. Vertingas pasiūlymas turėjo būti iškart įvykdytas, bolševikiniams tikslams skirti paminklai panaudoti praktiškai: suliedyti į vinis, kirvius, plaktukus, spygliuotas vielas.

Pasirodė, kad sovietinės meilės negali nuslėpti net Lietuvos Respublikos valstybinės paminklų apsaugos komisijos pirmininkė Gražina Drėmienė, esą, reikia išsaugoti bolševikinius kūrinius, arba garsėsime kaip barbarų kraštas...

Komunistai pinigais daug ką paperka, nutildo. Rublių krūvoms nusilenkė anuo metu gyvenę skulptoriai Juozas Mikėnas, Bronius Pundzius, Juozas Kėdainis, Balys Buračas, Petras Vaivada, Napoleonas Petrulis, Bronius Vyšniauskas — tokių paminklų autoriai. Ar jie buvo priversti gaminti bolševikinius „balvonus"? Okupantams nepakluses Mindaugas Tomonis buvo nužudytas 1974 metais, o 1952 metais sovietams talkino tais laikais žinomi skulptoriai.

Dabar Lietuvos Respublikoj neturėtų likti sovietinių paminklų ar paminklinių lentų.

Algirdas Gustaitis
Los Angeles, CA

KODĖL?

Perskaitęs porą laiškų, „Draugo" laiškų skyriuje, turėjau nusiminti, kad Nijolė Nausėdienė, būdama gabi plunksnos valdytoja, užsiima žeminimu Amerikos ir mūsų tautiečių, atvykusių po Antro pasaulinio karo.

Ji taip pat atvyko į Ameriką senokai ir naudojasi laisve bei galimybėmis užsidirbti pragyvenimą. Nesuprantama, kodėl pradėjo viską kritikuoti? Galvojimas, kad mūsų tautiečiai atvykę po Antrojo pasaulinio karo, nepritapo prie anksčiau atvykusių lietuvių ir atstumia naujai atvykusius, yra visiškai nelogiškas. Į buvusias ir esančias organizacijas — draugijas, žmonės jungiasi savo noru. Niekas prievarta netraukia ir nė vieno neatstumia. Kiekvienas laisvai galvojantis žmogus elgiasi pagal savo norą.

Patartina Nijolei Nausėdienei palikti tą nelemtą Ameriką, jos „nekultūringus" poelgius ir tuos „nedraugiškus" mūsų tautiečius, ir grįžti atgal jau į laisvą — nepriklausomą Lietuvą.

Antanas Paužuolis
Chicago, IL

• **1918 m. vasario 24 d.** Estija paskelbė nepriklausomybę.

• **1863 m. sausio 27 d.** prasidėjo trečiasis didysis sukilimas prieš rusų caro valdžią. Baudžiant sukilimo dalyvius, 1864 metais buvo įvestas Lietuvoje spaudos draudimas, tęsęsis iki 1904 metų.

Viešpačiui pasišaukus

A.†A.

VLADĄ JUKNEVIČIŲ,

netekties skausme likusius — žmoną JANINĄ, sūnus SVAJŪNĄ ir AUDRIŲ su šeimomis, brolį KOSTĄ Lietuvoje, drauge liūdėdami, nuoširdžiai užjaučiame.

Buvę mažeikiečiai:

Danutė Barienė
Juozas Baužys
Aleksandra Buivydienė
Kostas Burba
Marytė Černiūtė
Irena Galinienė
Zita Gražienė
Sofija Jelionienė
Ferdinandas ir Vanda Kaunai
Monika Krikščiūnienė
Karolina Kubilienė
Aleksas Lauraitis
Alfonsas Pargauskas
Antanas Paužuolis
Aleksandras Plenys
Antanas Rimavičius
Antanina Sukackienė
Stasė Vaišvilienė

SIUNTINIAI LAIVU IR AIR CARGO

Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje
Baltarusijoje, Rusijoje ir Ukrainoje

PRISTATOMI TIESIAI Į NAMUS

Mūsų raštinės:

447 S.Correy Ave.,
St.Pete Beach, FL 33706
Tel.(813)363-7700

639 East 185th Ave.,
Euclid, OH 44119
Tel.(216)481-0011

52 Feagles Rd.,
Warwick, NY 10990
Tel.(914)258-5133

Rochester:
(716)232-4111
Pittsburgh:
(412)481-6222

KUPONAS

SKAITYKITE "DRAUGĄ"

Pateikę šį kuponą ATLANTA IE, INC. ir Jūs gausite nuolaidą siuntiniams laivu į Lietuvą.

$0.50

ATLANTA
IMPORT-EXPORT, INC.
2719 West 71 Str. Chicago, IL 60629
(312)434-2121
(800)775-SEND

Neringos stovyklautojai š.m. vasarą Putnam, CT, Nekalto Prasidėjimo seselių gegužinėje, atlieka programą. Iš kairės: Petras Astras Singh, Audra Maciūnaitė, Dainius Kerikas, Vaiva Kuraitė, Vytukas Pakštas Smith.

A.†A.

Dr. JUOZAS BANDIS BANDZEVIČIUS

Gyveno New Buffalo, MI, Hyattsville, MD, anksčiau Vokietijoje.

Mirė 1995 m. gruodžio 3 d., 1:03 val. ryto, sulaukęs 73 metų.

Gimė Lietuvoje, Pajauciškių kaime. Amerikoje išgyveno 47 m.

Nuliūdę liko: žmona Vida Gaškaitė, penki broliai ir viena sesuo su šeimomis Lietuvoje; pusbrolis Vacys Maleckas; artima draugė dr. Aldona Trimakas.

Priklausė Korp! Fraternitas Lituani, Lietuvių Gydytojų sąjungai Illinois valstijoje.

Velionis buvo pašarvotas pirmadienį, gruodžio 4 d. nuo 4 iki 8 v.v. Petkus Marquette laidojimo namuose, 2533 W. 71 St.

Gedulingos šv. Mišios už velionio sielą Švč. M. Marijos Gimimo bažnyčioje antradienį, gruodžio 5 d. 10:30 val. ryto.

Laidotuvės privačios

Nuoširdžiai kviečiame gimines, draugus ir pažįstamus dalyvauti šv. Mišiose.

Nuliūdę žmona, broliai, sesuo, pusbrolis, kiti giminės ir draugai.

Laidotuvių direkt. Donald A. Petkus/Donald M. Petkus. Tel. 312-476-2345.

A.†A.

EMILIJA TOTILIENĖ

Mirė 1995 m. spalio 25 d., Omaha, NE. Palaidota St. John's kapinėse.

Velionė gimė Mažeikiuose 1905 m. gruodžio 1 d. Po karo gyveno Vokietijoje, Ingolstadt mieste.

1949 m. su šeima atvyko į Ameriką. Beveik visą laiką gyveno Omaha, NE.

Labai dėkojame visiems, kurie prisidėjo prie jos laidotuvių. Ypač „Rambyno" chorui ir solistei Kristinai Jonykaitei-Bertch.

Nuliūdę: sūnus Algimantas, duktė Gina ir jos vyras Gediminas, visi giminės, anūkai ir proanūkai.

Liūdime į Viešpaties prieglobstį pašauktos mūsų Centro valdybos narės

A.†A.

JULIJOS VAILOKAITYTĖS SAULIENĖS

Guodžiame skausme likusias velionės seseris — ALDONĄ ir TERESĘ su šeimomis Lietuvoje, brolį DOMĄ VAILOKAITĮ su šeima Kalifornijoje bei visus velionės liūdinčius gimines ir draugus.

Lietuvos Dukterų Centro valdyba

Mylimam Vyrui, Tėveliui, Seneliui, Tauriam Tėvynės Sūnui

A.†A.

ALGIRDUI KARAIČIUI,

išgyvenusiam Tėvynės ilgesį, ilgą tremtį ir nelauktai išėjus į Amžinąją Tėvynę, skausme ir liūdesyje likusius jo mylimuosius — žmoną VIKTORIJĄ, sūnų GINTARĄ, dukrą AUŠRINĘ, jų šeimas ir visus kitus gimines bei artimuosius nuoširdžiai užjaučiame ir drauge liūdime, pergyvendami šią skaudžią netektį.

O Tau, brangus tėvynaini ALGIRDAI, po skausmingos žemiškos kelionės, tešviečia amžinos laimės žiburiai.

Abraičiai, Stella ir Vytautas
Andrulienė Viktoria
Badauskai, Ramunė ir Ričardas
Daugėlai, Juozė ir Jonas
Dippel Florence
Grybauskai, Joana ir Vytautas
Ilekienė Teodora
Janušaičiai, Veronika ir Jurgis
Kapčienė Irena
Kožicienė Birutė
Kurauskienė Dana
Karašos, Ona ir Narimantas
Mažeikos, Aniceta ir Jurgis
Paliuliai, Jadvyga ir Juozas
Sandargienė Aldona
Skriduliai, Valė ir Antanas
Skvirbliai, Rasa ir Benediktas
Stukai, Lionė ir Donatas
Šarauskienė Marija
Vilučiai, Eglė ir Jonas

Daytona Beach, Florida

ČIKAGOJE IR APYLINKĖSE

Dėkojame už dėmesį! „Draugo" prenumeratos papiginimas (buvo 55 dol.) jau užsibaigė, surinkus 100 naujų skaitytojų. Esame labai dėkingi už dėmesį ir gausų atsiliepimą, taip pat nuoširdžiai dėkojame JAV LB Kultūros tarybai (su Lietuvių fondo parama) skyrusiai po 20 dol. kiekvienai prenumeratai.

Gražina Stauskaitė, Lietuvių operos Čikagoje narė (dažnai atliekanti ir solo partijas) dalyvauja kalėdiniame koncerte, kurį ruošia DePaul Community choras, diriguojamas dr. Keith Hampton. Koncertas bus gruodžio 9 d., šeštadienį, 7 val. vak., DePaul University, 804 W. Belden, Chicago, IL 60614. Choras atliks giesmes iš įvairių kraštų. Gražina Stauskaitė chorą išmokė ir lietuvišką — J. Naujalio „Linksmą giesmę", kurią ji giedos su choru.

Lietuvos vyčių Vidurio Amerikos apygardos metų ketvirčio susirinkimas bus šeštadienį, gruodžio 9 d., 12 val., Contonesia Restaurant, 204 W. Cermak Rd., Chicago. Rezervacijos būtinos. Skambinti Richard Niedvares (312) 764-3996 iki gruodžio 7 d. Susirinkimas prasidės 1:30 val. p.p. Visi nariai raginami šiame svarbiame susirinkime dalyvauti.

Švč. M. Marijos Nekalto Prasidėjimo šventė yra šį penktadienį, gruodžio 8 d. Visi katalikai tą dieną privalo dalyvauti šv. Mišių aukoje (galima šią pareigą atlikti iš vakaro, ketvirtadienį).

Lietuviškos šv. Mišios šios šventės proga bus aukojamos Švč. M. Marijos Gimimo parapijos bažnyčioje, Marquette Parke, penktadienį — 7 ir 9 val. ryte, taip pat 7 val. vakare; anglų kalba — ketvirtadienį 7 val. vakare, penktadienį 8 ir 10 val. ryte.

Jūrų skautijos tradicinės kūčios, ruošiamos „Nerijos" jūrų skaučių tunto, vyks penktadienį, gruodžio 8 d., 7 val. vak Lietuvių centre, Lemonte. Jūrų skautės, skautai ir jų šeimos, o taip pat kiti broliai ir sesės kviečiami. Apie dalyvavimą iš anksto pranešama „Nerijos" tuntininkei Violetai Paulienei, tel. 708-584-5527. Išlaidų padengimui bus prašoma piniginė auka: pavieniams asmenims — 5 dol., šeimai — 15 dol. Bus įdomi skautiška — kalėdinė programa ir šventiška nuotaika pabendravimas. Visi laukiami.

x **Lietuvių meno knygos — monografijos** (Ona Dokalskaitė $35.00, Mykolas Paškevičius $35.00, Lithuanian Artists in North America $20.00), A. Kezio fotografijų knygos (naujausios: Chicago/Kezys $30.00, Dvigubas Solo $15.00, Grįžtančių paukščių preliudijos $15.00, 1996 m. kalendorius $9.95), lietuvių meno reprodukcijų atvirutės su vokais $1.50 - $2.00 — puikios dovanos Kalėdoms. Paprašiusiems siuntinėjame leidinių sąrašus su užsisakymo lapeliais. Rašykite: **Galerija, 4317 S. Wisconsin Ave., Stickney, IL 60402, arba įkalbėkite į atsakovą: (708) 749-0888; faksas (708) 749-8804.**

(sk)

ARAS ROOFING
Arvydas Kiela
Dengiame ir taisome
visų rūšių stogus
Tel. 708-257-0746
Skambinti po 6 v.v.

Š.m. spalio 22 d. įvyko naujosios lietuvių kartos (neseniai iš Lietuvos atvykusių) iniciatyvinės grupės eilinis susirinkimas. Buvo paruošti svarstymui įstatai. Nuspręsta kitą visuotinį naujai atvykusių į Ameriką lietuvių susirinkimą sukviesti gruodžio 10 d., sekmadienį, 4 val. po pietų, Jaunimo centro kavinėje. Kviečiami visi naujosios kartos lietuviai aktyviai dalyvauti ir išsirinkti naują tarybą, kuri sugebėtų gerai dirbti švietimo, kultūros, informacijos ir socialinių reikalų srityje. Kviečiami visi pamąstyti apie tolesnius planus, darbus ir šventes. Jeigu negalėsite dalyvauti susirinkime, paskambinkite Gintarui 708--484-3451 ir pareikškite savo nuomonę.

Tradicijas, papročius yra vyresniųjų pareiga išsaugoti ir perduoti jaunesnei mūsų kartai. Kūčios, tai vakaras, kai visa šeima sėdasi prie stalo šventai vakarienei. Sudarykime didelę lietuvišką šeimą ir kūčių vakarienę valgykime drauge Pasaulio lietuvių centre gruodžio 15 d., penktadienį, 6:30 val. vak. (didžiojoje salėje). Bus vakaro rimčiai pritaikyta trumpa programa, kūčių valgiai, prisiminsime tuos, kurių jau nebus tą vakarą mūsų tarpe, giedosime kalėdines giesmes, pabendrausime. Tradicijos mus jungia, padeda nepamiršti savo kilmės, savo gimtinės, parodo kelius į gėrį, atlaidumą, artimo meilę; primena, kad esame savo Kūrėjo rūpestingoje globoje. Stalus ar pavienes vietas reikia **būtinai** užsisakyti pas Aldoną Palekienę tel. 708-448-7436 arba Nijolę Stelmokienę708-257-6846. Visus kviečia PLC renginių komitetas ir prašo paskubėti, nes lietuviškos kūčios yra labai populiarios ir pavėlavusiems gali pritrūkti vietų.

Pasveikinkite savo artimuosius šv. Kalėdų proga per „Draugą". Kaip ir kitais metais, sveikinimai bus skelbiami specialiame skyrelyje su Jūsų tekstu arba be jo. Sveikinimus priima administracija kasdien darbo valandomis.

Paskaita apie teisę dabartinėje Lietuvoje ir apie tos teisės trūkumus ruošiama gruodžio 9 d., šeštadienį, 1 val., popiet, **Jaunimo centro kavinėje. Kalbės** adv. Povilas Žumbakis ir kun. Antanas Saulaitis, SJ. Visuomenė kviečiama dalyvauti.

x **Dr. Birutė Ciplijauskaitė,** Madison, Wis., remia vieną našlaitę Lietuvoje, pratęsdama paramą kitiems metams atsiuntė $150. Dėkojame! **„Lietuvos našlaičių globos" komitetas, 2711 W. 71 St., Chicago, IL 60629.**

(sk)

x **Visi keliai veda į Pasaulio lietuvių centrą** Naujų metų išvakarėse. Čia bus puikiausias balius. Užkandžiai, šiltas ir šaltas maistas, šokiams gros „Žiburio" orkestras, šampano upeliai tekės vidurnaktį. Jūsų gera nuotaika užtikrins baliaus pasisekimą. Rezervuokite stalus dabar! Asmeniui $65. **Skambinkit Kristinai Razmienei (708) 301-4260.**

(sk)

x **„Kultūros barų",** mėnesinio kultūros žurnalo, redakcija ir administracija kviečia užsienio lietuvius užsiprenumeruoti šį žurnalą. Nepaprastai gera dovana sau ir kitiems visomis progomis. Metinė prenumerata **oro paštu tik $32 JAV.** Prenumeratą siųsti „Kultūros barų" įgaliotinei JAV **Marijai Paškevičienei, 306—55 Pl., Downers Grove, IL 60516.**

(sk)

IEŠKOME SAVANORIŲ

Kristus sakė: „Kas padės vienam iš mažutėlių, tas padės man". Savanoris — tai žmogus, kuris, niekieno neverčiamas, atsisakydamas dažnai savo malonumo, ateina ir padeda kitam, nelaimingam ligoniui, mažam, pagalbos reikalingam, už tai negaudamas nieko, tik vidinį pasitenkinimą, kad galėjo pagelbėti nuskriaustam, kad padarė gerą darbelį ir yra nesavanaudis, bet pagalvoja ir mato kitus.

„Lietuvos Vaikų vilties" komitetas turi visą būrį, net 19, savanorių. Daugumas jų jau penkeri metai, padeda „Lietuvos Vaikų vilties" atvežtiems į Ameriką gydytis vaikams. Tai pasiaukojusių žmonių būrys: jie veža vaikus į įvairias ligonines tyrimams, jie vertėjauja daktarams, veža vaikus ir jų mamas parodyti Čikagos miesto įžymybes, o sunkių operacijų metu būna kartu su mamomis, vertėjauja, padeda joms pernešti tą sunkų ir netikrą operacijos meto laiką. Viena savanorė paaukoja savo laisvą laiką, mokydama vaikus ir jų mamas anglų kalbos. Patikėkite, darbas yra labai įdomus ir nesunkus tik — neapmokamas. Šiuo metu tie gerieji žmonės „Lietuvos Vaikų vilties" komiteto savanoriai yra, bet jų reikėtų dar daugiau.

Praeitą savaitgalį grįžo amerikiečių daktarų ir gailestingųjų seselių būrys, kuriam vadovavo Shriners ligoninės vyriausias chirurgas John Lubicky, iš Lietuvos. Jie praleido 10 dienų Lietuvoje. Su jais važiavo ir vienas lietuvis daktaras Algimantas Čepulis iš Clevelando. Šie daktarai Santariškių ligoninėje, kur yra „Lietuvos Vaikų vilties" operacinė, konsultavo 140 vaikų, padarė 15 parodomų operacijų (nusivežė savo vaistus ir kitas reikalingas priemones toms operacijoms), atrinko 7 vaikus, atvežti čia į Ameriką gydyti, nes tų vaikų operacijos per daug sudėtingos, kad būtų daromos Lietuvoje ar Europoje.

Tuo būdu, Lietuvoje dabar laukia atvažiuoti gydytis į Ameriką 18 vaikų. Jie bus atvežti į Čikagą ar Los Angeles, kai tik atsiras vietos, kai dabar esantys čia vaikai pasigydę išvažiuos. Kaip matote, amerikiečiai daktarai ir seselės, nebūdami net ir lietuvių kilmės, aukoja savo laiką ir sugebėjimus, važiuoja į Lietuvą ir, ten dirbdami nuo ryto 7 iki vakaro 11 val., praleidžia savo atostogas, padėdami Lietuvos invalidams vaikams. Jie mūsų savanoriai!

Kviečiame ir jus, kurie galite, jungtis į mūsų savanorių eiles, pamatysite, koks malonus ir geras yra darbas padėti nelaimingiems. Skambinkite į „Lietuvos Vaikų vilties", raštinę telef. 312-476-0664. Visus priimsime ir visų laukiame. Ateina šventės, įsijungimas į savanorių eiles bus graži ir prasminga švenčių dovana.

Aušra Petry

APIE 24-JĄ LIETUVIŲ FOTOGRAFIJOS PARODĄ

Kaip ir kiekvieną rudenį, taip pat ir šiemet, Čikagoje vyko lietuvių fotografijos paroda „Čiurlionio" vardo galerijoje, jau 24-ji iš eilės. Šiemet ji sutraukė rekordinį dalyvių skaičių, nes joje dalyvavo 83 fotografai, iš kurių: 70 suaugusiųjų grupėje, o likusieji buvo jauni fotografiją mėgstantieji žmonės. Reikia pažymėti, kad dauguma parodos dalyvių gyvena Lietuvoje, o nemaža iš jų yra fotografai-profesionalai.

Šios, lapkričio 3-12 d. vykusios parodos, rengėjais buvo Budrio Lietuvių foto archyvas, o jos organizatorius — Algimantas Kezys. Parodai eksponatus Lietuvoje padėjo rinkti Lietuvos Fotomenininkų sąjunga Vilniuje (vadovai — Stasys Žvirgždas ir Vitalijus Butyrinas) ir tos pačios sąjungos Kauno skyrius (vad. Aleksandras Macijauskas ir Romas Juškelis) bei jaunųjų fotomenininkų vadovas Kaune Alvydas Vaitkevičius.

Šių metų parodos, o taip pat ir konkurso tema buvo „Dangaus skliautai". Premijuotinus darbus išrinko parodos žiūrovai, kurie balsavo už jiems įdomiausias nuotraukas.

Balsavimo rezultatai buvo paskelbti per parodos uždarymo popietę, įvykusią lapkričio 19 d. Jaunimo centro kavinėje.

Čia vertinimo komisijos atstovė Karilė Vaitkutė pranešė parodos konkurso (jame nedalyvavo parodos rengimo komisijos nariai) laimėtojus. Suaugusiųjų grupėje pirmą vietą ir 150 dol. laimėjo Rimaldas Vikšraitis iš Kauno (jo darbas yra išspausdintas gana stambaus šios parodos katalogo galiniame viršelyje). Antrąja — 100 dol. premija atžymėtas neseniai Čikagoje viešėjęs Antanas Sutkus, o trečiąja — čikagietė Aldona Kaminskienė (jai atiteko 50 dol. premija). Jaunieji laimėtojai išsirikiavo taip: 1. Džiugas Reneckis iš Downers Grove, IL 2. Aušra Griškonytė iš Kauno, 3. Sigitas Bieliūnas iš Kauno. Jų premijos 75, 50 ir 25 doleriai.

Parodos uždaryme ir premijų įteikime kalbėjo Budrio Lietuvių fondo tarybos pirm. dr. Milda Budrienė, kuri yra didelė šio fondo mecenatė. Taip pat šią parodą parėmė neseniai miręs Jurgis Kasakaitis (iš palikimo) ir Vilija Vakarytė.

Uždarymo metu buvo paskelbta ir sekančios, 25-sios, parodos tema. Tai — „Pastatai ir paminklai". Uždarymo programoje buvo parodytas 1972 m. darytas Algimanto Kezio dokumentinis filmas apie Jaunimo centro statybą. Taip pat čia atsilankiusieji galėjo pamatyti neseniai iš Lietuvos gautą filmą apie šįmetines Algimanto Kezio foto parodas Lietuvoje. Ši popietė buvo baigta bendromis lietuviškomis dainomis, kurios lankytojus kiek išblaškė ir paįvairino, palyginus, labai rimtą popietės programą.

Ed. Šulaitis

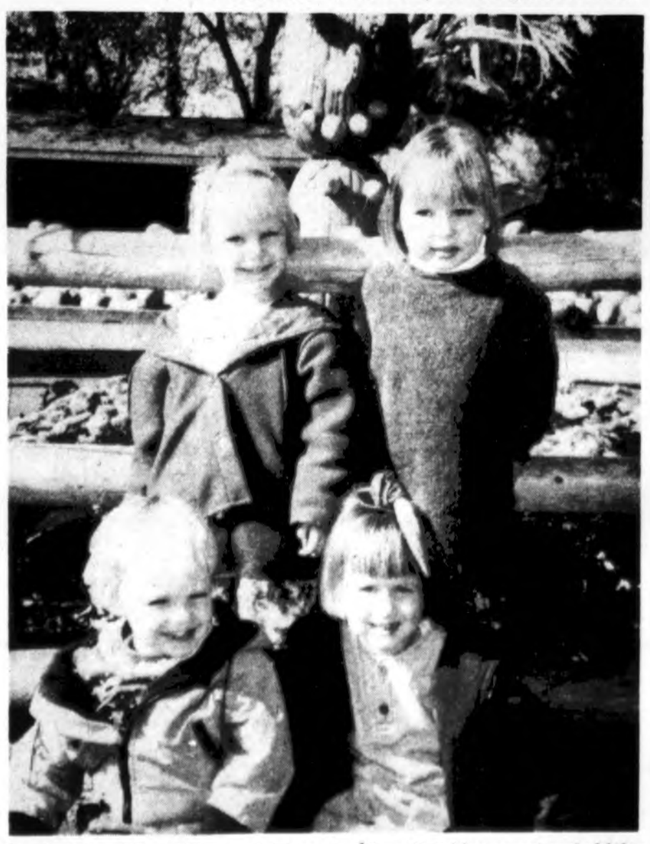

Išvykoje į moliūgų ūkį smagiai šypsosi „Žiburėlio" Montessori mokyklėlės mokinukės (I eil. iš kairės): Daiva Siliūnaitė ir Audrytė Siliūnaitė; II eil. Vija Lietuvninkaitė ir Alina Budrytė.

Nuotr. **Lydos Budrienės**

x ***TRANSPAK praneša:*** „Lietuvos gyventojai vidutiniškai maistui skiria 58.9%; butui, kurui ir energijai — 14.2% visų savo pajamų". **Siuntiniai** ir **komercinės** siuntos **į Lietuvą.** Maisto siuntiniai. **TRANSPAK, 2638 W. 69 St., Chicago, IL, tel. 312-436-7772.**

(sk)

Dalis „Saulutės", Lietuvos vaikų globos būrelio narių po susirinkimo. I eil. iš kairės: Rūta Šmulkštienė, Vida Maleiškienė, Birutė Pankienė, Irena Draugelienė; II eil. — Jūra Gvidienė, Milda Šatienė, Raminta Marchertienė, Marytė Černiūtė, Nijolė Kašubienė ir Dana Šlenienė.

Nuotr. **Indrės Tijūnėlienės**

DAR VIENAS LAŠAS

„Saulutės", Lietuvos vaikų globos būrelio susirinkimas buvo ketvirtadienį, lapkričio 16 d., Pasaulio lietuvių centre. Jau prabėgo beveik 2½ metų nuo „Saulutės" įkūrimo, kai suėjo gerų norų vedamos moterys ir apsisprendė rasti laiko, ne tik savo vaikams, vyrams, tėvams, vaikaičiams bei darbui, bet ir vargstantiems vaikams Lietuvoje. Retas kuris galvojo, kad, atsikračius komunizmo ir centrinės ekonomijos sistemos, taip kris eilinio žmogaus gyvenimo lygis. Ne vien laisva rinka kalta. Alkoholis jau anksčiau, o dabar ir narkotikai, prisideda prie šeimos, vaikų apleidimo. Laikraščio „Šilalės artojo" (rugpjūčio 22 d.) antraštė „Daug šeimų gyvena žemiau skurdo ribos" patvirtina daugelio apgailėtiną padėtį, o straipsnis aprašo šeimas, kurios, neturėdamos kuo rengti, negalėtų vaikus leisti į mokyklą, jei ne labdara.

„Šilalės artojuje" taip pat apstu pavyzdžių „asocialių šeimų", kur „motina geria, o kad sūnus nesimaišytų išgena visai dienai į gatvę". Berniukas pasakojo, kad motinos sugyventinis jį muša, o mama sako, kad dar daugiau duotų. Autorė Birutė Sargauskienė prieina išvados, kad „Verkiant reikia globos namų. Aišku, jie namų neatstos (nors, ar galima tokius namus namais vadinti), bet vaikai nors pavalgę ir neskriaudžiami būtų". („Šilalės artojas" 1995 m. bal. 28 d.) Iš Šilalės „Carito" „Saulutės" narei Aldonai Ješmantienei rašo: „Jūs neįsivaizduojate, kaip rūbai yra reikalingi vargšams, daugiavaikėms šeimoms, vienišoms našlėms, kad tik jų būtų". „Dienovidžio" redaktorė Aldona Žemaitytė išsitarė, kad jau yra badaujančių Lietuvoje.

Tokie atgarsiai ir lankiusių Lietuvos vargšus pasakojimai parodo, kad nei „Saulutė", nei kitos labdaros organizacijos dar negali poilsiauti, nes nors mūsų pastangos yra „kaip lašas jūroje", jos dar kažkam yra reikalingos.

Peržvelgta šių (1995-tųjų) metų veikla, surasta nauja globėja našlaičiui, kurio pirmoji globėja tragiškai mirė, globotos Kauno „Carito" atstovės ir suruoštos jų pranešimas visuomenei, rengtas Krakių klebono kun. Romualdo Ramašausko pranešimas, pasisekė smuikininko R. Katiliaus ir pianisto L. Dorfmano koncertas, „Atviro žodžio forume" dalyvavo dr. Kazys Bobelis, Čikagoje globota ir padaryta akių operacija aklai, šešerių metų mergytės motinai, buvo „koldūnų pietūs". Siamo dvynukių tolimesniam gydymui, užmegzti ryšiai su Catholic Charities Director of Social Services Rosemary Vinder Strange ir, jai atvykus į susirinkimą, pasisekė ją sudominti Lietuvos kurčiuoju jaunimu. Ji dabar nori sudaryti jiems platesnes galimybes per Gallaudet universitetą Washington D.C., stengiamasi parūpinti užsakymų Radviliškio amatų mokyklai.

Tolimesnė veikla: valandėlė „Mistika" po Mišių gruodžio 17 d. Lietuvių dailės muziejuje Lemonte, kur programą atliks sol. Audronė Gaižiūnienė, akt. Audrė Budrytė ir muz. Ričardas Sokas bei japonai ir kiniečiai, kurie „Saulutės" labdara susidomėjo per narę Marytę Černiūtę, t.y. savo kolegę Čikagos universiteto laboratorijoje. Vasario 25 d. Pasaulio lietuvių centro didžiojoje salėje kalbės Gediminas Vagnorius. Pagerbimas ir susitikimas su žymiuoju poetu Bernardu Brazdžioniu bus kovo 10 d. Jaunimo centre, o balandžio mėnesį planuojamas Nerijos Linkevičiūtės Kasparienės koncertas.

Tęsiasi rūbų, žaislų, vitaminų, avalynės, patalynės ir mokymo priemonių rinkimas. Daugumas daiktų gaunami per Sister Dot iš St. Charles priemiesčio. Narės pasimainydamos, tačiau dažniausiai Aldona Ješmantienė su savo broliu, kartą per mėnesį vyksta į St. Patrick's parapiją surinkti parapijiečių suaukotus drabužius Lietuvos vaikams. „Saulutė" be galo dėkinga „Mercy Lift" ir jos pirmininkui Jurgiui Lendraičiui už suaukotų daiktų išsiuntimą, nes tokiu būdu talpintuvų išlaidas padengia amerikiečiai. Vedant akciją už Lietuvos nepriklausomybę, „Saulutės" narės, tada dirbusios su „Americans for Lithuanian Freedom", tampriai bendradarbiavo su Mercy Lift ir prisidėjo prie organizavimo pirmojo didžiojo ML pokylio „Odyssey" laive. „Mercy Lift" narių sumanumas, apsukrumas, surandant ir dosnumas pasidalint surastu Lietuvai pagalbos šaltiniu yra „Saulutės" labai įvertinamas, nes surinkti pinigai yra naudojami tiesiogiai pagalbai našlaičiams, beglobiams vaikams, vaikams su negalia ir daugiavaikėms šeimoms. „Mercy Lift" labai verta visų paramos, nes per šią organizaciją gyvuoja ir kitos labdaros organizacijos.

Energingai veikia „Saulutės" skyrius Floridoje, kuriam vadovauja Birutė Kožicienė, o sekretorė Danutė Kurauskienė sąžiningai atsiunčia protokolus. Floridos skyrius išsiunčia daug siuntinių ir ruošia lėšų telkimo renginius, pvz. lapkričio mėnesį sol. Audronės Gaižiūnienės koncertą.

Vasaros pradžioje pradėta įkurti „Saulutės" jaunųjų profesionalų grupę, kurios paskirtis vien ieškoti tarptautinių ar amerikiečių fondų, kurie stambesnėmis sumomis paremtų Lietuvos vargstančius. Šios grupės susirinkimas bus ketvirtadienį, gruodžio 30 d. pas Rimą Navickaitę (312-868-4934).

Praeitais metais buvo vajus šeimoms ir vaikų globos namams Lietuvoje užsakyti JAV LB Švietimo tarybos Amerikoje leidžiamą vaikų žurnalą „Eglutę" Žurnaliuką gaunantieji labai džiaugiasi, bet Viktoras Kučas praneša, kad prenumeratos baigiasi. Mielai pratęstumėm ir naujai užsakytumėm, jei vėl atsirastų mecenatų, tam tikslui paaukojančių „Saulutei" 20 dol. metams prenumeratos mokestį. „Saulutė" remia lietuvišką spaudą ir narės prisidėjo prie „Jaunųjų talentų popietės" „Draugui" organizavimo.

Per metus „Saulutė" į Lietuvą nusiunčia apie 30,000 dol. ir apie 1,000 siuntinių. Pinigus po visą kraštą išdalinus po 50 dol., po 100 dol., po 200 dol., duodant įvairioms šeimoms, parapijiniams vaikų globos nameliams bei kaimo vaikams nelieka jokios žymės, kad ką nors padarėme. Pinigai pamaitina alkaną, aprengia šalantį ir taip pranyksta. Lieka tik graudūs padėkos laiškai, kurie skatina toliau stengtis.

Indrė Tijūnėlienė

„Lietuvos Partizanų globos" komitetas artėjančių švenčių proga nusiuntė 100 dol. **auką prie KGB rūmų Vilniuje budintiems partizanams ir tremtiniams.**